

HADERSLEV HAVN

- DESIGNMANUAL 2005

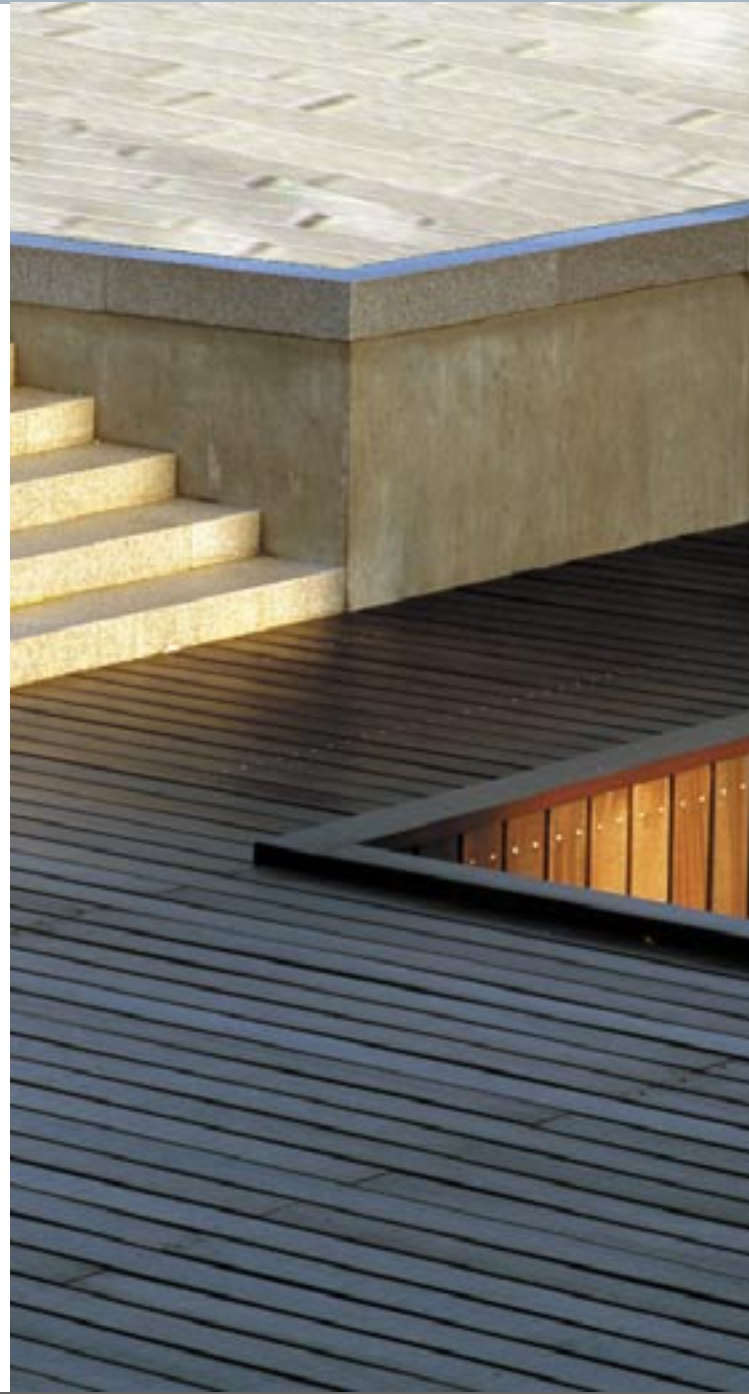
Designmanualen

tjener som inspiration og værktøj i den fremtidige udbygning af havnearealerne.

- inspirerer til den arkitektoniske bearbejdning og indpasning

- sikrer et varieret miljø, der gennem kvalitet, oplevelser og tilgængelighed byder på aktivitet og stor herlighedsværdi.

- fremhæver havnens kvaliteter, historie og særegne miljøer gennem bearbejdning af logistiske og visuelle forbindelser, by- og havnerum og grønne og blå strukturer.

DESIGNMANUALEN

er bindeleddet mellem Masterplanens visioner og intentioner og efterfølgende udarbejdelse af projekt-lokalplaner, der skal formes på Haderslev Havn.

INDHOLD

HADERSLEV HAVN	4
INDLEDNING	4
MASTERPLANEN 6	
BLÅ OG GRØNNE STRUKTURER	8
DELOMRÅDER - VEJE & STIER - PLANLÆGNINGS- MÆSSIG STATUS	9
APTERING AF BY- OG HAVNERUM	10
INTRO	10
BELÆGNINGER OG KANTER	12
KAJKANTER OG BOLVÆRKER	28
MINDRE BYGNINGER - BROER - BYINVENTAR - BELYSNING	38
MINDRE BYGNINGER	40
BROER	42
BELYSNING	50
PARKERING	54
BEPLANTNING	56
BY- OG HAVNERUM	64
INTRO	64
BYPARKEN	66
HANSBORG	67
HONNØRKAJEN	68
KULTURØEN	70
KANALBYEN	72
VANDKULTURHUS, STRANDPARK OG STRANDENG	76

Luftfoto af fjordløbet
gennem den grønne
tunneldal

Luftfoto af Haderslev by
med markeret udviklings-
område

DESIGNMANUALENS FORMÅL

Med udgangspunkt i Arkitektkonkurrencen og Masterplanen, beskriver design manualen den videre detaljering af Haderslev Havns nye bydele.

Designmanualen er et redskab til brug for Haderslev Kommune, bygherrer, rådgivere og de udførende, som alle skal bidrage til udviklingen af en smuk og velfungerende bydel. For kommunen skal den tjene som beslutningsgrundlag for igangsættelsen af infrastrukturelle arbejder og som en definition af de offentlige rums kvalitet og

niveau. For private bygherrer skal den informere om den forventede kvalitet og bymæssige sammenhæng, samt give inspiration til den arkitektoniske bearbejdning og indpasning.

Designmanualen tager hensyn til karakteristiske træk fra Haderslevs eksisterende gademiljø, således at den nye moderne bydel vil opleves som en integreret del af Haderslev by.

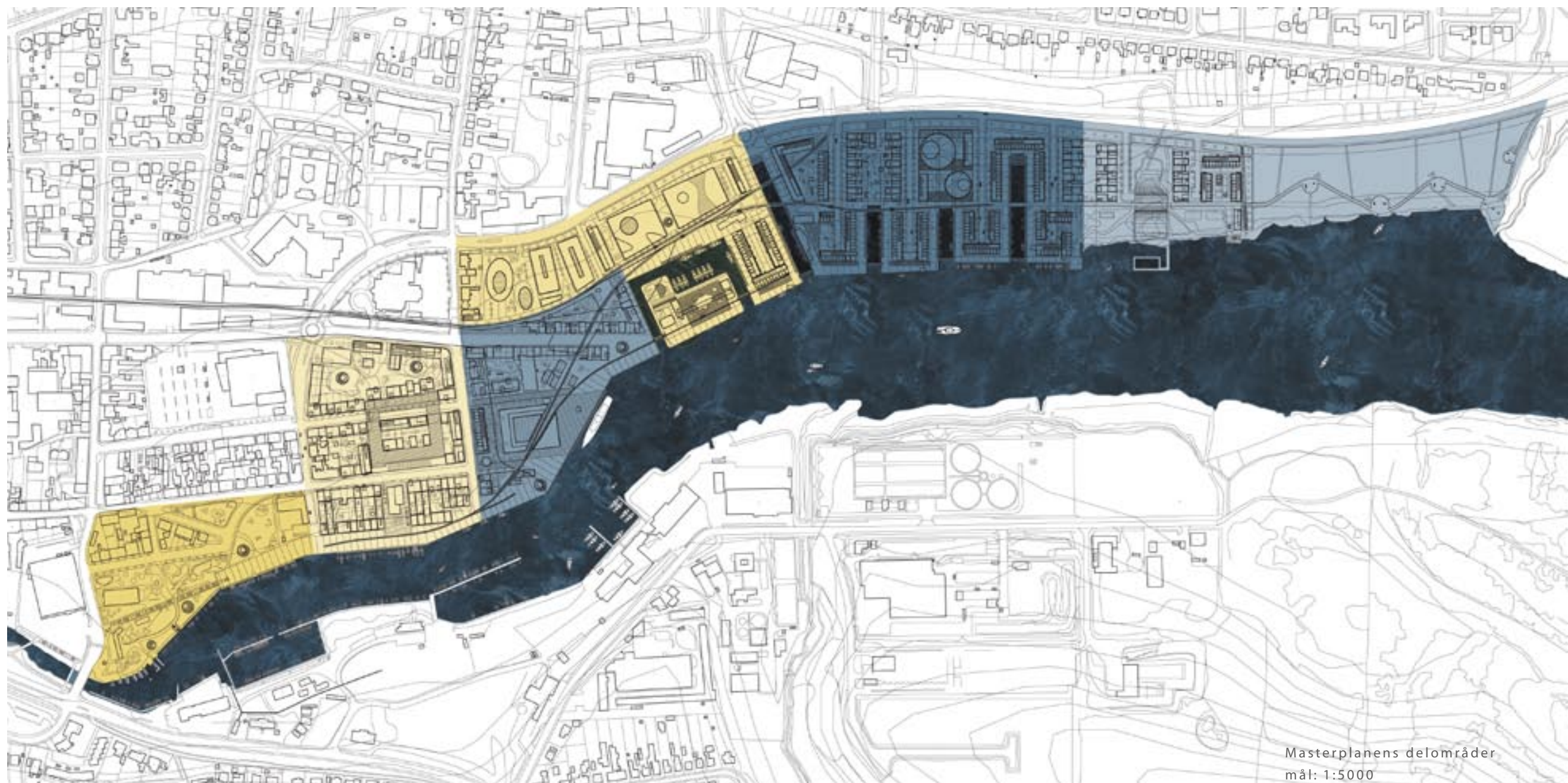
Udviklingen i området vil foregå over en længere periode, designmanualen dikterer derfor ikke specifikke armaturtyper o.lign, men beskriver snarere en designmæssig linie samt en række funktionelle og kvalitetsmæssige krav.

Designmanualen skal være bindeledet imellem Masterplanens visioner og intentioner, og den efterfølgende udarbejdelse af projekt-lokalplaner for de enkelte byggefelt/byggeafsnit.

HADERSLEV HAVN

MASTERPLANEN

MASTERPLANEN

Masterplanen beskriver rammerne for havnens omdannelse fra erhvervshavn til byområde med boliger, erhverv og kulturinstitutioner. Det ønskes at skabe en samhörighed og synergi mellem den urbane struktur og fjordens forløb; fjorden som en del af byen – byen som en del af fjorden.

Dette skabes af et overordnet strukturelt greb, som danner et tæt bymæssigt forløb fra den indre by til engarealerne mod øst, og som gennem et ensemble af differentierede rumlige forløb udnytter fjordens unikke potentiale i

en oplevelsesrig og varieret bebyggelse.

Masterplanen udpeger tre "offentlige" kraftcentre som hver især vil bidrage til livet på havnen. Servicecentret, Kulturøen og Vandkulturcentret.

Masterplanen deler den nye bydel op i seks delområder der underopdeles med grønne og blå strukturer og forbindes med nye vej- og stiforløb.

Møllestrømmen

Haderslev å

Bevægelsesdiagram

BLÅSTRUKTURER

Sammenhængen mellem dam og fjord, den centrale bydel og havnen er en af Haderslev Kommunes væsentligste attraktioner. Den nye bydel befinder sig i "hertet" af Haderslev-Vojens tunneldalen, og vil med sit langstrakte forløb være tæt knyttet til fjorden.

For til fulde at udnytte fjordens og byens møde, indeholder planen muligheden for anlæg af en række kanaler i den østlige del, samt omkring kulturøen og ud for Christian X's vej. Kanalerne kan bringe vandet helt tæt på den enkelte bolig og tilføre byen et spændende aktiv i samspillet mellem by og natur.

Der er i planen taget højde for løbende at tilpasse omfanget af kanal anlæg til de aktuelle udviklinger og specifikke projekter i forbindelse med planens realisering. I forbindelse med hver etapes påbegyndelse er der mulighed for at vælge i hvilket omfang og udstrækning kanaler skal indgå, ligesom anlæggene omkring kulturøen kan realiseres i takt med udbygningen og økonomiske forhold. Designmanualen anviser derfor en række forskellige principper for udformningen af disse områder.

Strandengen
-Et fredet naturområde mod øst

GRØNNE STRUKTURER

Havnebyens overordnede grønne struktur domineres af to store offentlige anlæg, der markerer dens yderpunkter: Byparken, ved Ridehuset og lystbådehavnen, og Strandengen ved Fjelstrupvej.

Herimellem fungerer banestierne som grønne kiler, der suppleres af større og mindre offentlige rum, gaderumme i bebyggelserne og de enkelte byggefelters friarealer og gårdrum.

Tilsammen udgør de en grøn bydel, med et tæt væv af offentlige og private områder. Gaderummene beplantes med vejtræer, ligesom bydelens udstrækning tegnes af en allébeplantning langs Nordhavnsvej og Fjelstrupvej. De markante blikakser fra bymidten ud langs Skibbrogade, Østergade og Jomfrustien understreges ligeledes med allébeplantninger.

De grønne træk i den nye bydel vil blive beskrevet indgående i efterfølgende kapitler.

DELOMRÅDER

Masterplanens seks delområder går fra Byparken i vest til Strandparken i øst, herimellem ligger Hansborgkvarteret, Honnørkajen, Kulturøen og Kanalbyen.

Delområderne er dog hver for sig unikke kvarterer med hvert sit særlige udtryk. Dette vil blive beskrevet nærmere i kapitlet By- og Havnerum.

VEJE OG STIER

Designmanualen anviser hovedprincipper for aplanering af vej- og stiforløb samt promenade. For at sikre sammenhæng i havnebyen vil de primære belægninger og beplantninger, som promenadens, være gennemgående. I kapitlet Aplanering af By- og Havnerum beskrives dette nærmere.

PLANLÆGNINGSMÆSSIG STATUS

I takt med at havnens arealer indtages vil der blive udarbejdet en række lokalplaner for området. Det være sig traditionelle lokalplaner, der med udgangspunkt i Masterplan og Kommuneplantillæg stiller rammerne op for områdets anvendelse og bebyggelsernes udformning, samt projektorienterede lokalplaner med afsæt i udbud og salg af byggegrunde. Sideløbende med Designmanualen er der udarbejdet en Teknisk Rapport hvor bl.a. fremtidige vandkoter er vurderet, med henvisning til denne anbefales at fremtidige byggerier placeres med en stuegulvskote i 2.35 DNN. I visse dele af bebyggelsen betyder dette, at der opstår en niveauforskel til terræn, Designmanualen viser eksempler på mulige løsninger og anvendelser af dette niveauspring.

Collage

Vue mod fjorden

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

INTRO

Modelfoto fra Kanalbyen

INTRO

Byens rum dannes af de elementer, der indgår i byen. De vigtigste er bygninger og grønne områder, der i udstrækning, højde og volumen har størst effekt på rum og vor oplevelse heraf.

De mindre elementer, der indgår i bybilledet er talrige og får derved stor betydning for rumdannelsen i det niveau, hvor vi færdes.

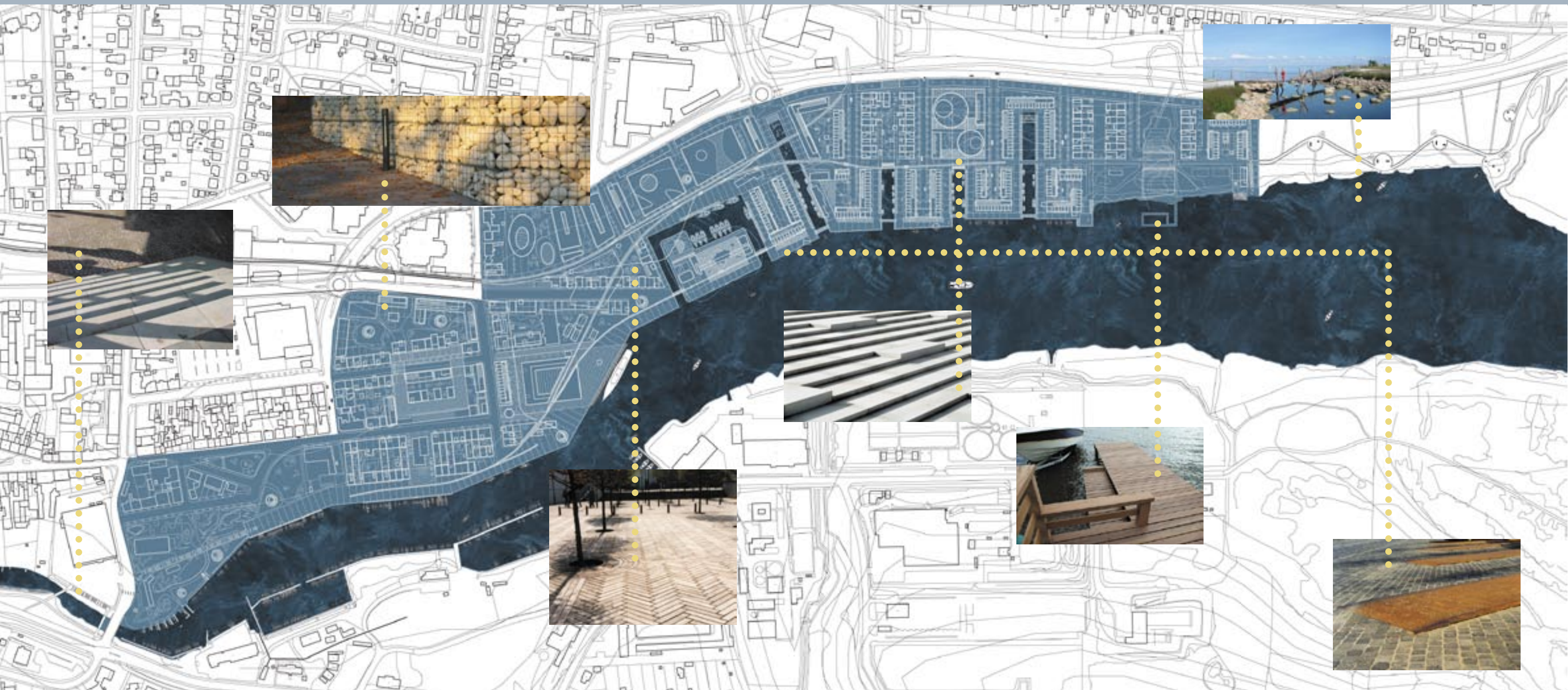
I følgende afsnit beskrives de mange forskellige byelementer, vi omgiver os med fra pladsens "gulv" til gadens trækronede "loft".

Da Designmanualen er tiltænkt en lang levetid, kræver det en fleksibilitet og åbenhed inden for de designmæssige rammer. Der stilles således ikke krav om specifikt inventar men standarder inden for æstetik, funktion, kvalitet, farver og taktilitet defineres til fremtidig brug.

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

BELÆGNINGER OG KANTER

INTRO

Ved valg og behandling af belægning vurderes et områdes karakter, tilhørsforhold, skala og funktion. Der benyttes få men gode materialer, der i nuance og overflade byder på et stort spektrum af variation og således afspejler områdets mangfoldighed.

Der søges en gennemgående farveholdning for området med afsæt i brændte jordfarver, hvid, gråtoner og sort.

Generelt vælges belægningstyper, der egner sig til dagligt slid og med tiden patinerer smukt samt tager hensyn til miljøet. Belægningen skal, hvor det er nødvendigt være egnet for handicappede.

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

BELÆGNINGER OG KANTER

EKSISTERENDE FORHOLD

Belægninger anvendes som oftest i naturlig sammenhæng med eksisterende bygninger. Generelt er valgt typer, som giver rummet harmoni og enkelthed. På steder til ophold gøres ofte mere ud af variation af typer, mønstre og detaljer.

I Haderslev by skelnes mellem bymidten og den resterende by. I bymidten benyttes frilagte søsten med vandrender af chaussésten i hele gågadekomplekset. På Nørregade og ved den gamle by bruges oftest brosten eller chaussésten i kørebanearealet. Flere steder kan man se fortove af Hasleklinker, som dog med tiden skiftes ud med betonsten eller de mere skridsikre Falkenlöwe tegl. Til nyere torvedannelser vælges granitmaterialer, som det grundlæggende element. F.eks. er der valgt chaussésten og bordursten til "Fredens Plads" og "Høppners Gård", samt granitfliser og chaussésten til "Gravene". Uden for bymidten bruges 30x30cm betonfliser i kombination med grus eller græs til de fleste fortove. I parkområder benyttes stenmel som belægning.

STØTTEMURE

Ved optagelse af niveauspring anvendes støttemure f.eks. på grunden mod Jomfrustien nord for Hansborg. Støttemure udføres som gabioner med varieret fyld tilpasset lokalitet og kontekst. Fyldet kan være skærver/kvader, af forskellig art og farve. Grovheden i fyld og stålnet kan variere efter skøn og konstruktiv formåen. Gabionerne kan begrønnes og indgå i en større beplantningsplan.

PROMENADER OG BYRUM

Promenader og byrum langs havn og kanal udgør en landskabelig grænsezone mellem by og fjord. Havnepromenaden gennemløber meget forskellige byrum og skalaer undervejs. Fra de åbne lige kajarealer med de vide udsigter til kanalrummenes tætte, intime stemning. Tilsammen udgør disse områdets største attraktion og vil virke som en magnet på byens borgere. Den bilfri promenade har kun ærindekørsel i mindre omfang og indeholder mange muligheder for rekreation og ophold. Kvalitet i de arkitektoniske og designmæssige løsninger bør derfor prioriteres højt.

Hvor midtbyen overvejende anvender fint forarbejdede granitfliser eller frilagte betonfliser kombineret med brosten eller chaussésten tænkes havnearealerne givet et mere rustikt præg som en naturlig del af havnemiljøet. Flest mulige træk fra områdets tidligere anvendelse føres med i den nye fremtoning for at anslå en stemning og give karakter.

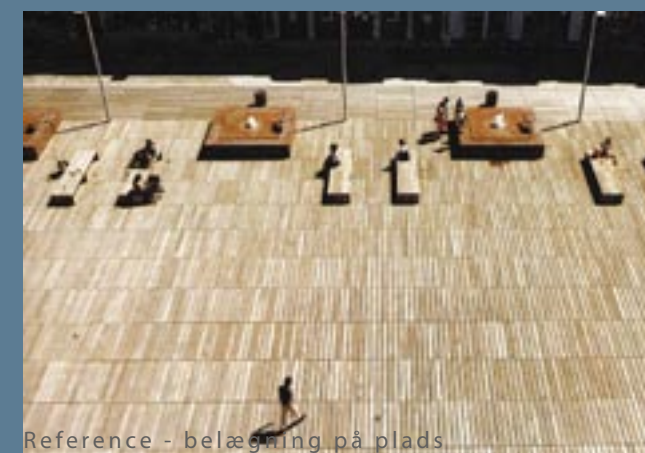
Der kan anvendes naturmaterialer i grove og rustikke materialer med variation i format og farve, stor ruhed i overfladen, skygger i overfladen eller fliser med stor fugebredde. Hvor belægninger har en grov overflade kan ganglinier udføres som bordurfliser eller som bånd af belægninger med jævne overflader.

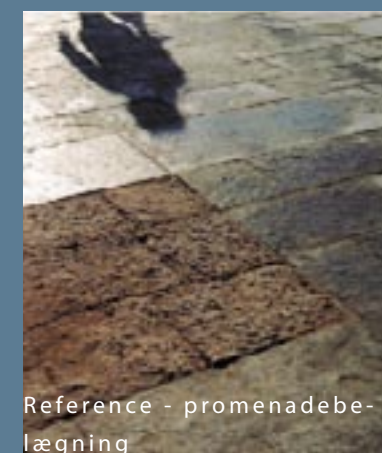
Referencer - gabionevægge

Variation over belægning i Haderslev

Reference - belægning på plads

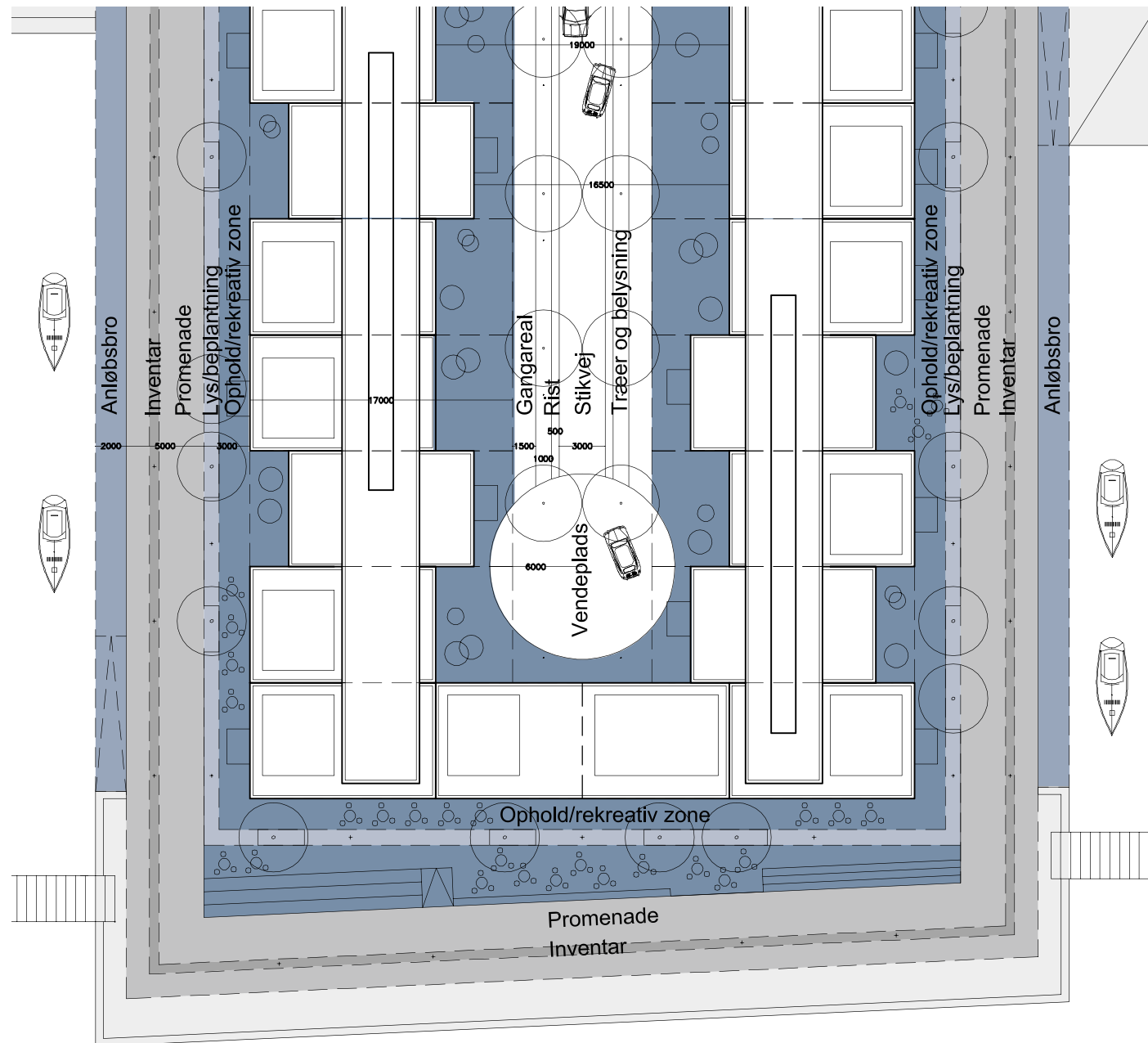

Reference - promenadebelægning

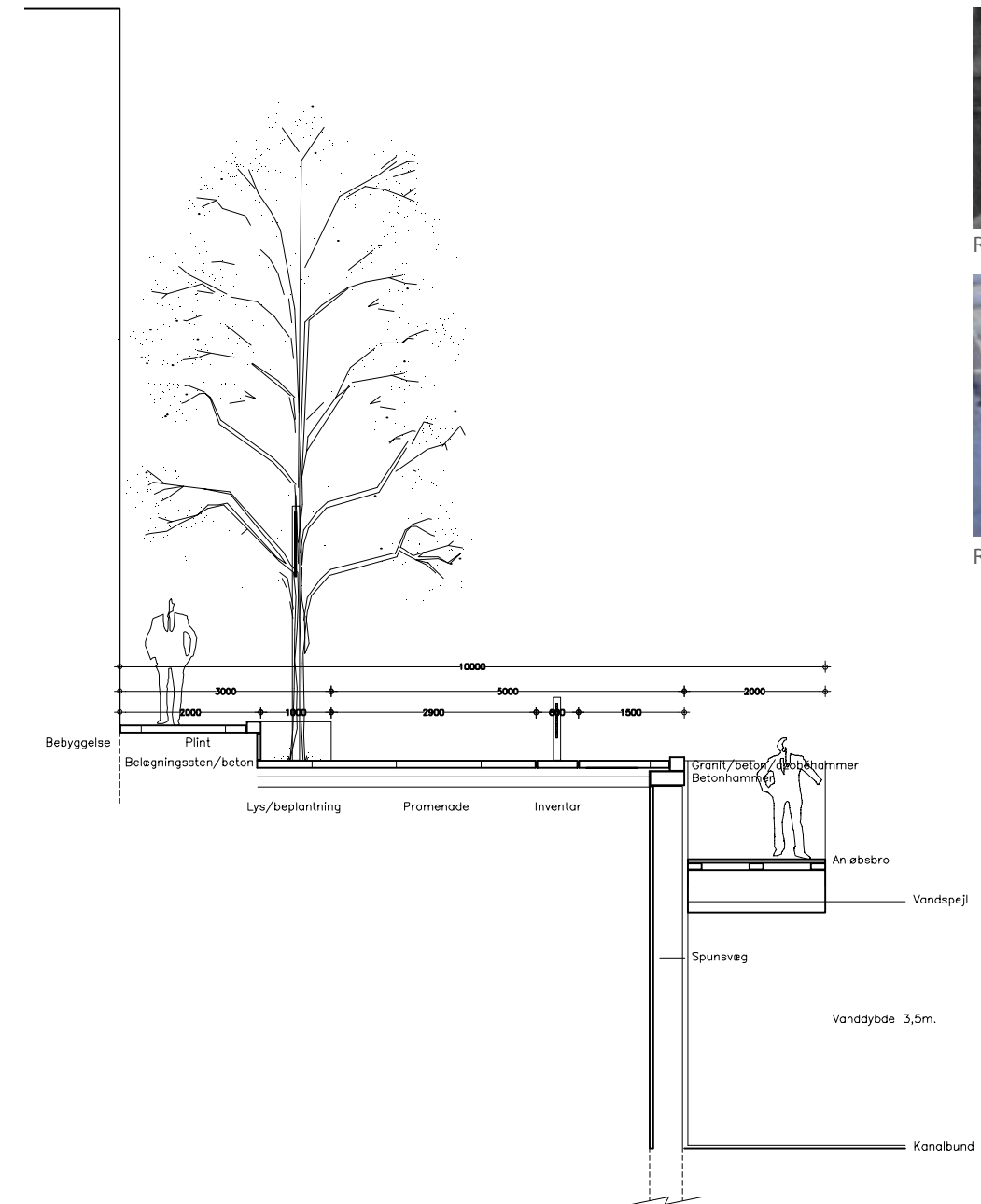

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

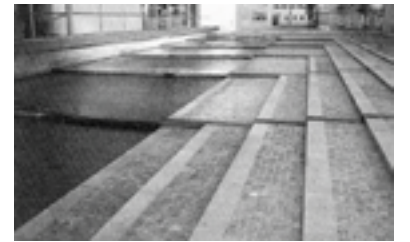
BELÆGNINGER OG KANTER

Planudsnit 1:400

Snit i promenade 1:100

Referencer - vandtrappe

Referencer - kanalaflutning

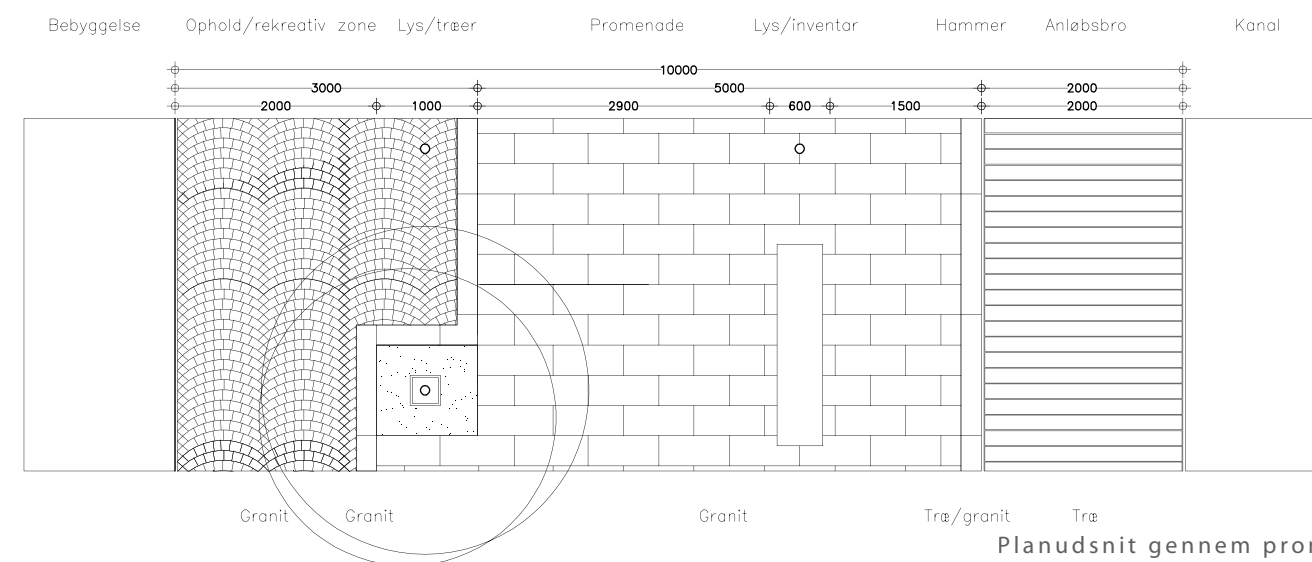
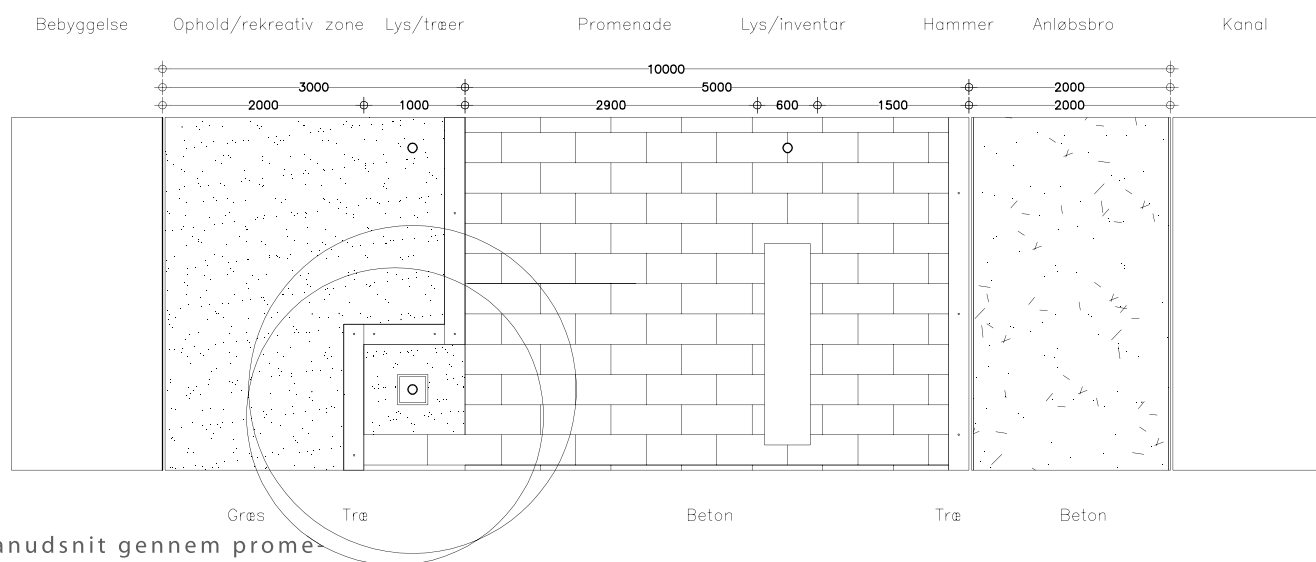
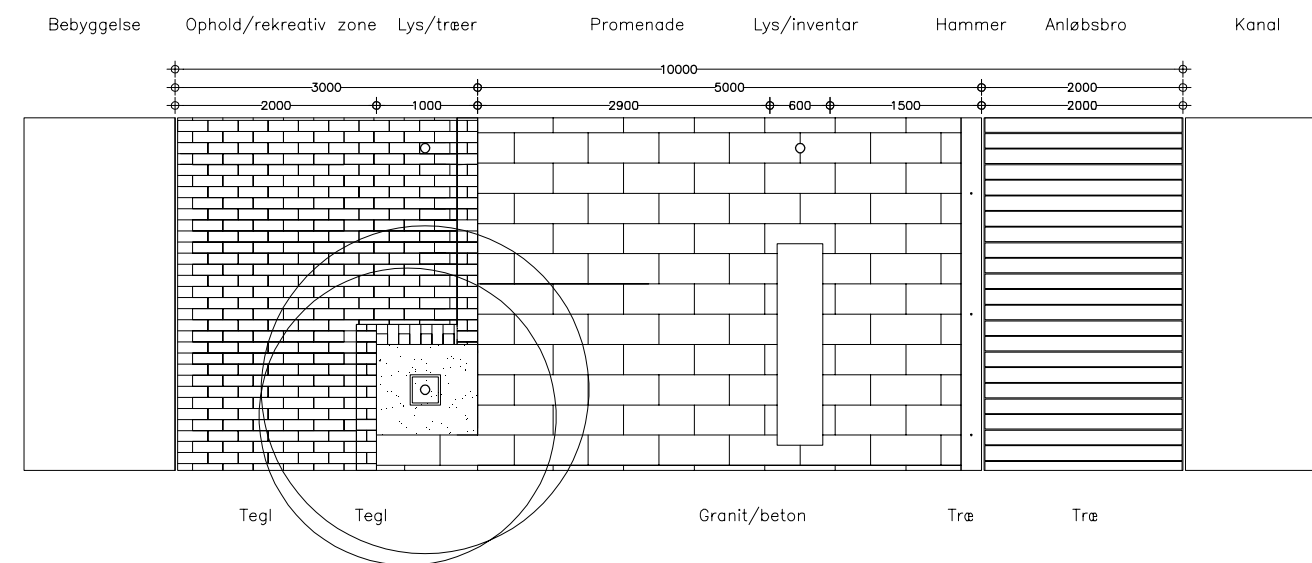
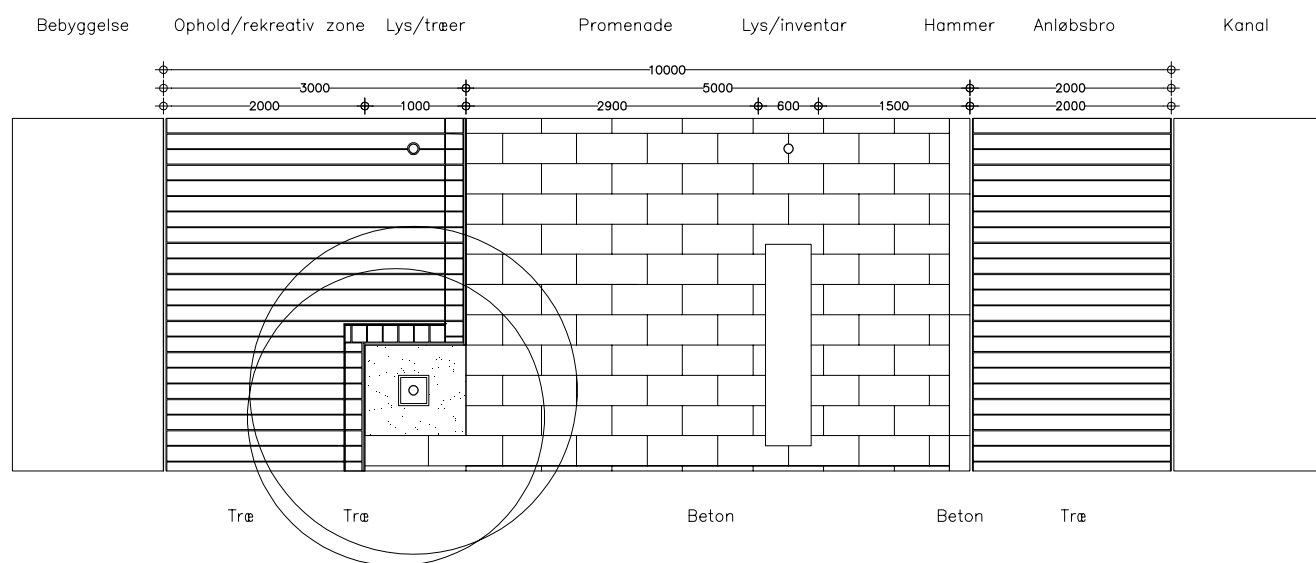

Referencer - kanalaflutning

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

BELÆGNINGER OG KANTER

Planudsnit gennem promenade 1:75

Planudsnit gennem promenade 1:75

PROMENADER

Arealer mellem bygninger og kanal eller havn behandles som en sammenhængende del af promenaden. Belæggingerne udspændes som homogene, enkle flader, der skaber kontinuitet i promenadeforløbet. Der anvendes samme materialer og belægningstyper i hele dens udstrækning. Dog kan der for tilstødende pladsdannelser eller byrum anvendes en større detaljerighed samt andre belægningstyper og mønstre med visuelle oplevelseskvalliteter.

Hvor promenaden er bredest og den bymæssige afgrænsning af promenaden opløses kan udlægges sammenhængende træbeplantninger i en bund af grusflader.

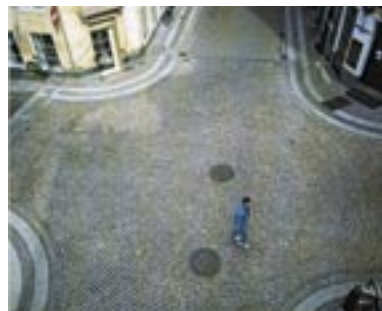
Bebyggelsen er flere steder hævet op til ca. 0,5m, hvilket medfører niveauspring mellem bygninger og "gadeniveau". Mod promenaden udnyttes dette niveauspring som en siddekant i skellet mellem privat og offentligt areal. Mod gaden kunne dette spring tænkes udnyttet som visuel afgrænsning af et mere privat forareal/terrace. Trapper og ramper udføres efter behov bl.a. med hensyntagen til handicappede.

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

BELÆGNINGER OG KANTER

Reference - gadebelægning

VEJE OG STIER

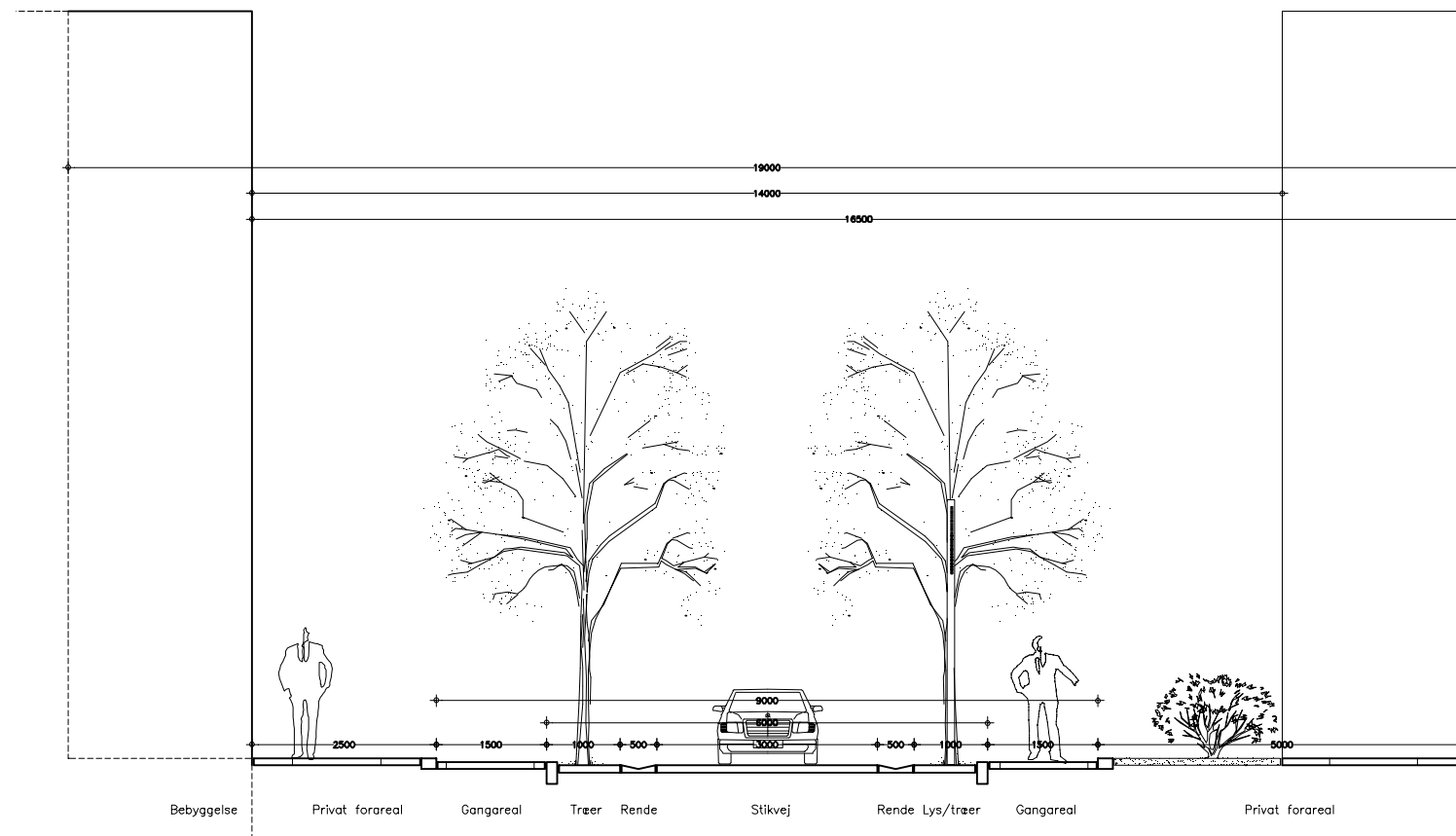
Nye bygader og stier supplerer og udbygger eksisterende vejnet og stisystem. Hvor eksisterende veje forlænges eller omlægges udføres dette i sammenhæng med eksisterende forhold. De egentlige nye vej- og stianlæg, der forbedrer og udbygger sammenhængen mellem by og havn, gives et landskabeligt stærkt hovedgreb som ramme for den kommende bygningsmæssige udvikling og for bydelens fremtidige identitet.

Trafiksikkerhed og tilgængelighed bør gå hånd i hånd med et æstetisk flot vejrum eller et oplevelsesrigt stiforløb.

For at opnå et homogent billede af bydelen, foreslås stor konsekvens i anvendelsen af kantstens- og belægningstyper. I forhold til fleksibilitet og kombinationsmuligheder vælges belægningstyper i faste standardformater, da det af hensyn til vedligeholdelse og reparation skal være nemt at fremskaffe nye tilsvarende materialer.

Reference - gademiljø

Snit i boligvej 1:75

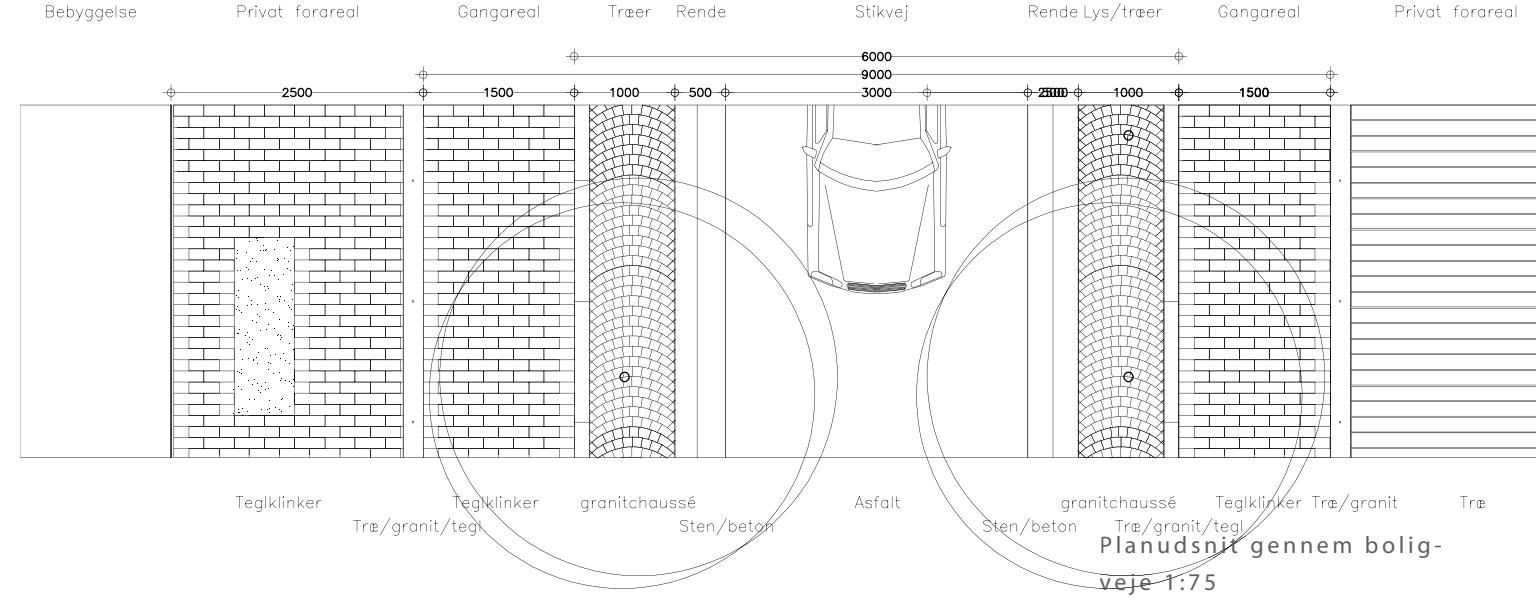
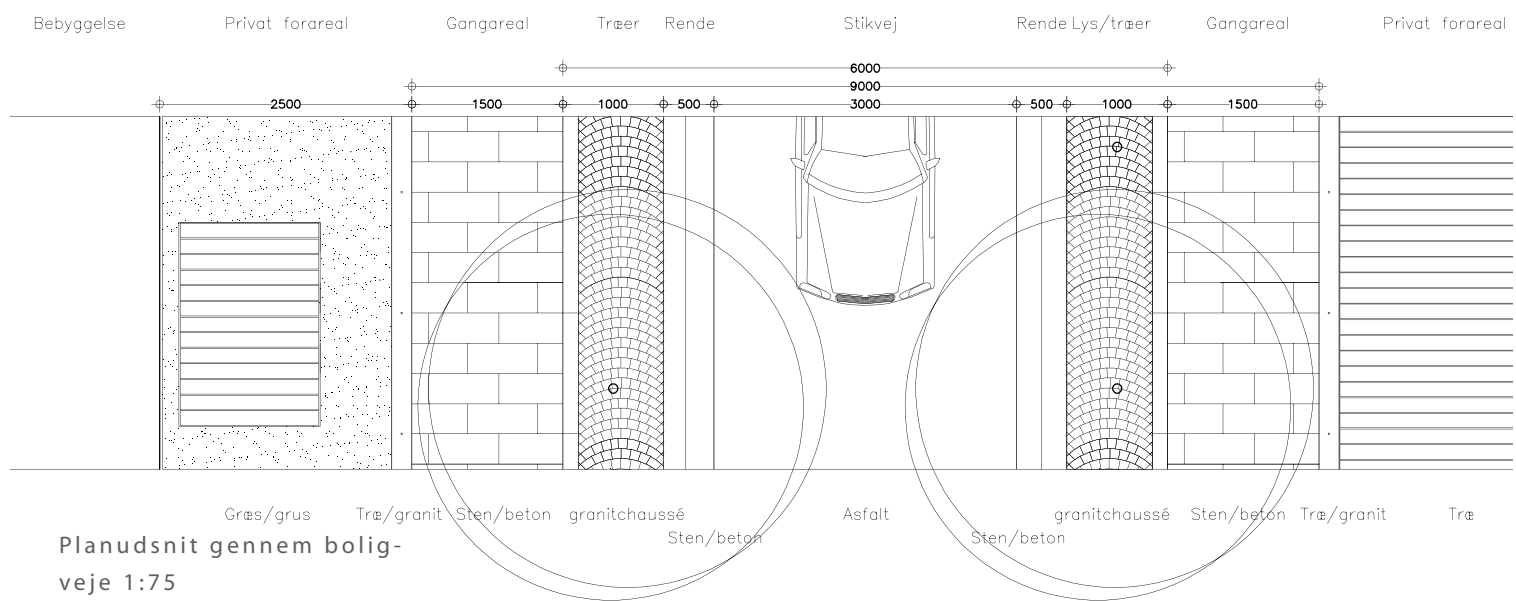
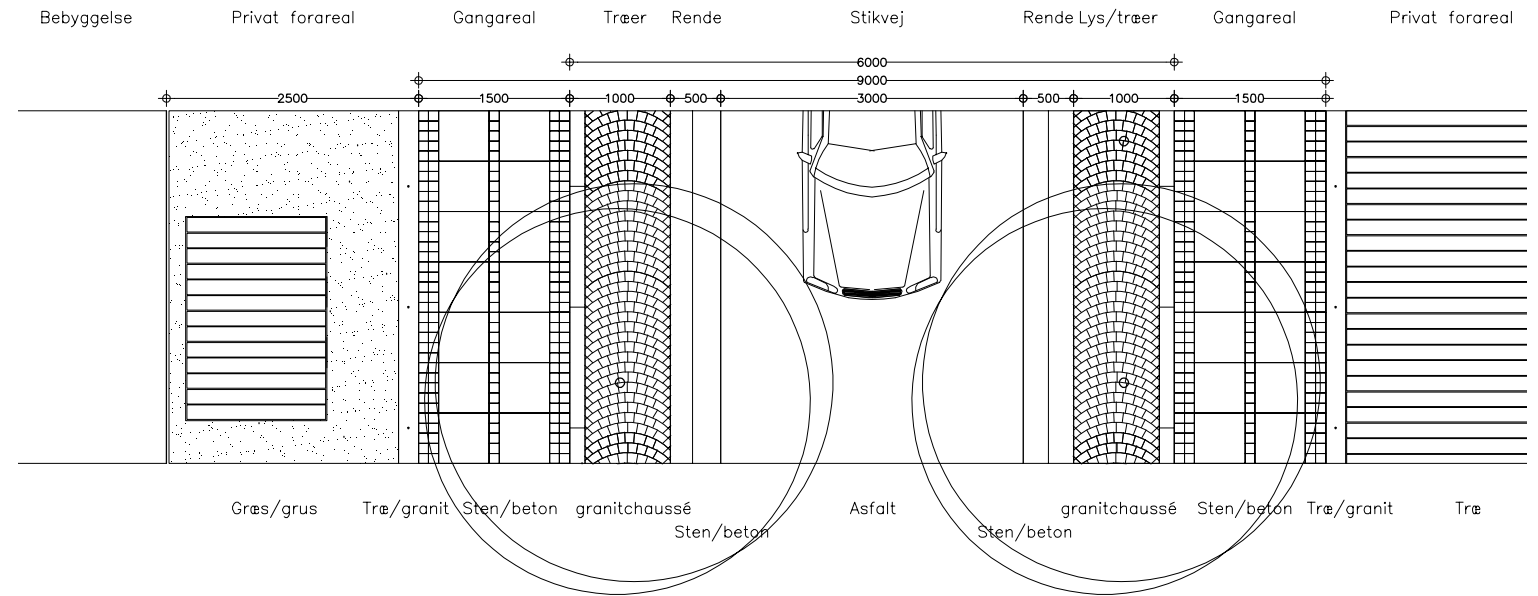
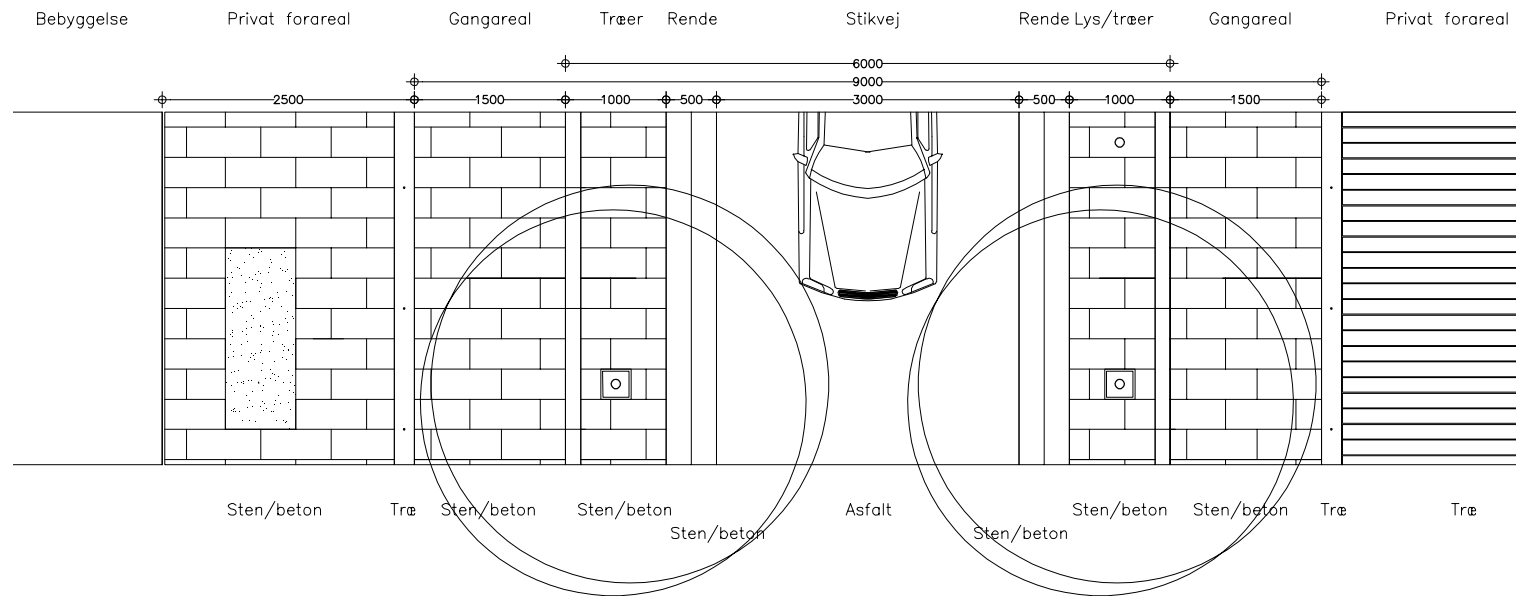

Reference - Belægning

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

BELÆGNINGER OG KANTER

Planudsnit gennem boligveje 1:75

Planudsnit gennem boligveje 1:75

BOLIGVEJE

Nye boligveje skaber adgang til boliger og danner tværgående forbindelser til havnen. Boligvejene orienterer sig vinkelret på fjorden. Det lineære vejrum afgrænses af 3-etagers bygninger.

Vejene udformes som sivegader med en kørebanebredde på 3m til lav hastighed. Der etableres vendeplads for enden af de blinde boligveje. Alle boligveje krydser bane-sporet. På hver side af kørebane udlægges en 1,5m bred zone til inventar, belysning og træer. Denne zone anvendes som vigespor ved passage af andre trafikanter. Fortov udlægges i begge sider i 1,5m bredde.

des som vigespor ved passage af andre trafikanter. Fortov udlægges i begge sider i 1,5m bredde.

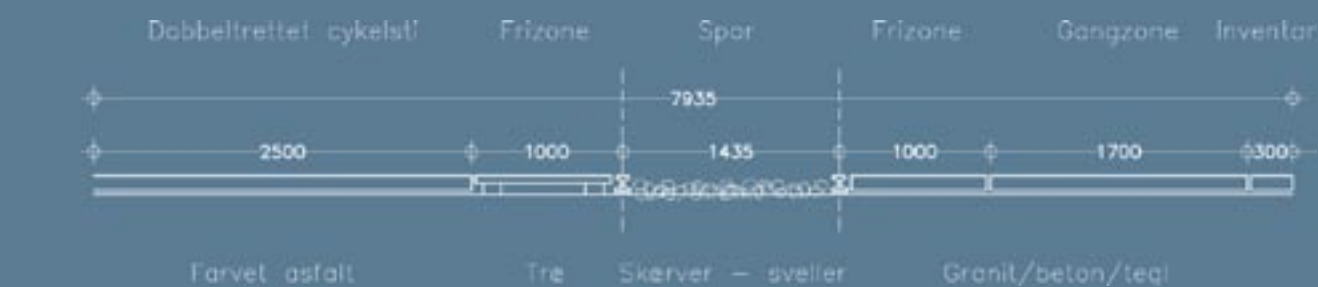
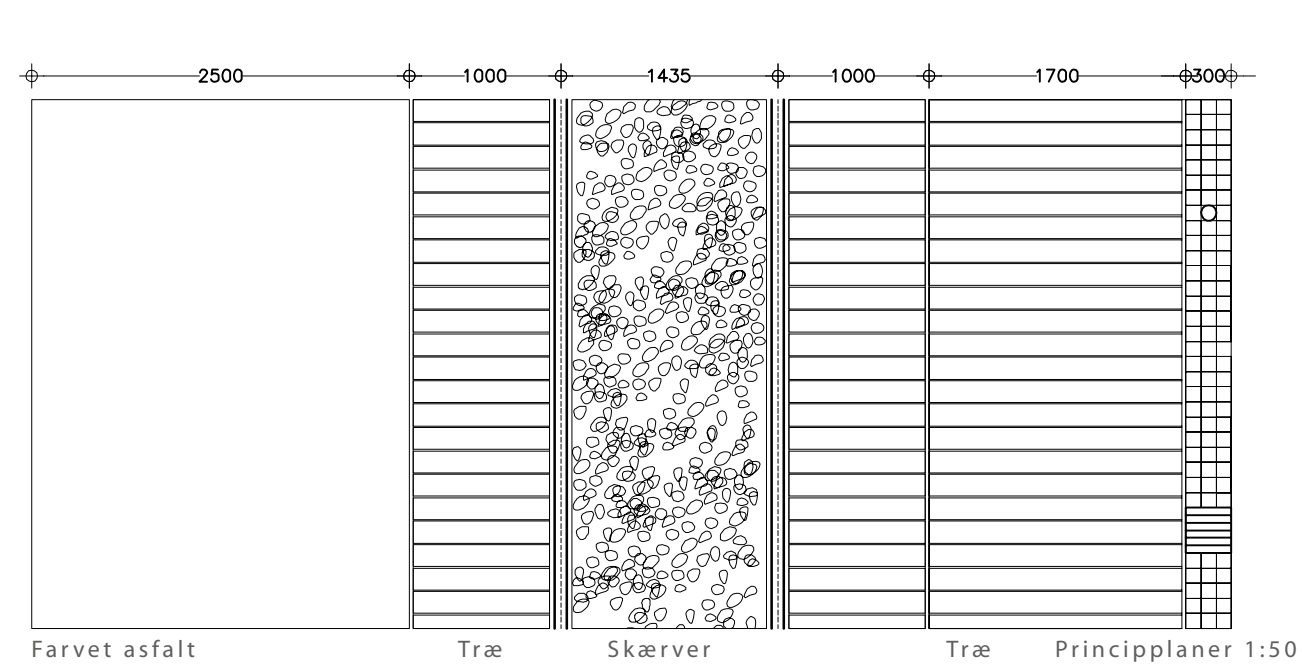
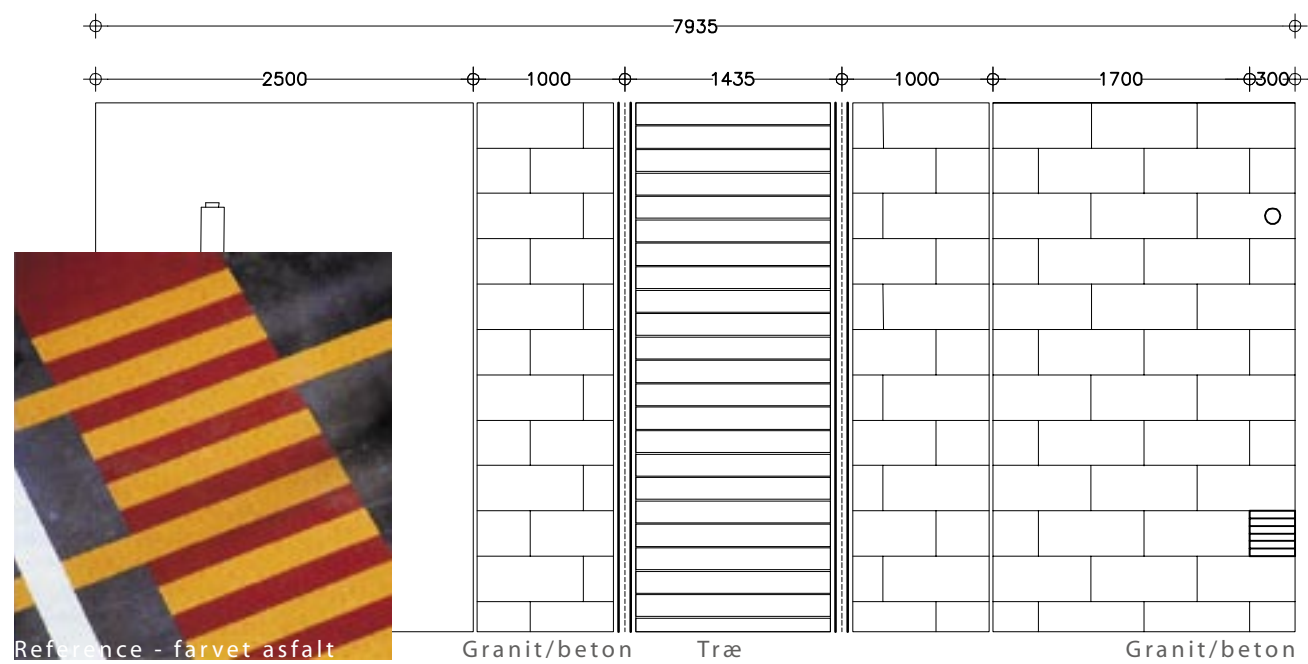
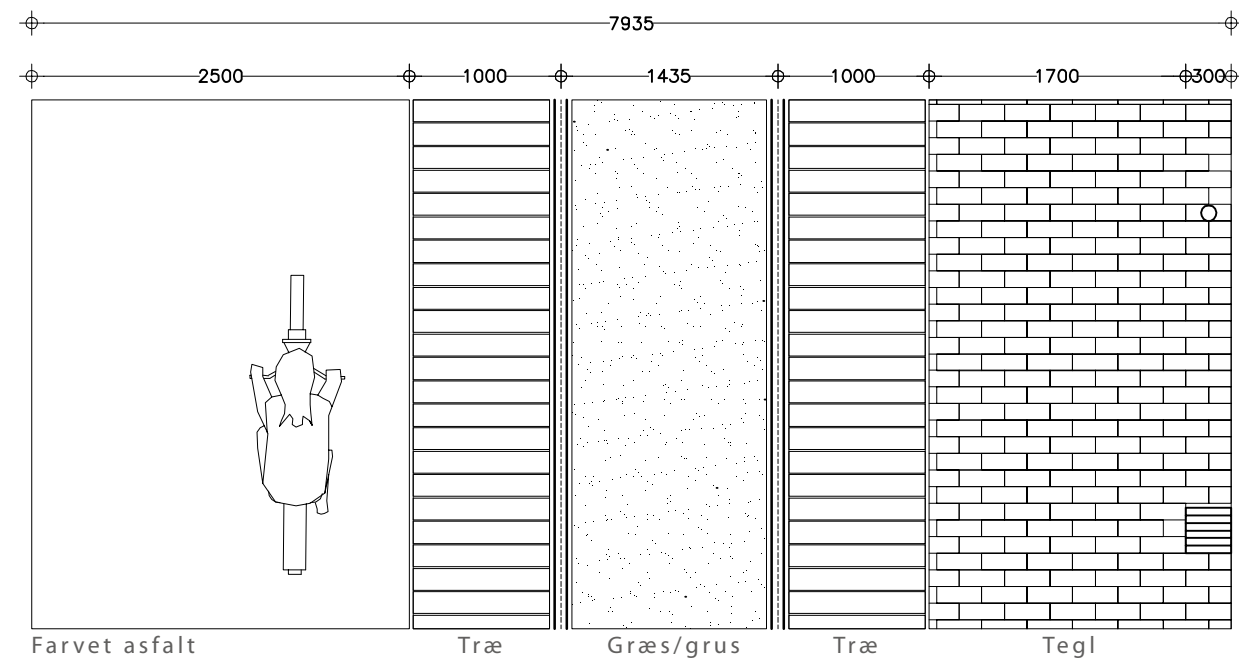
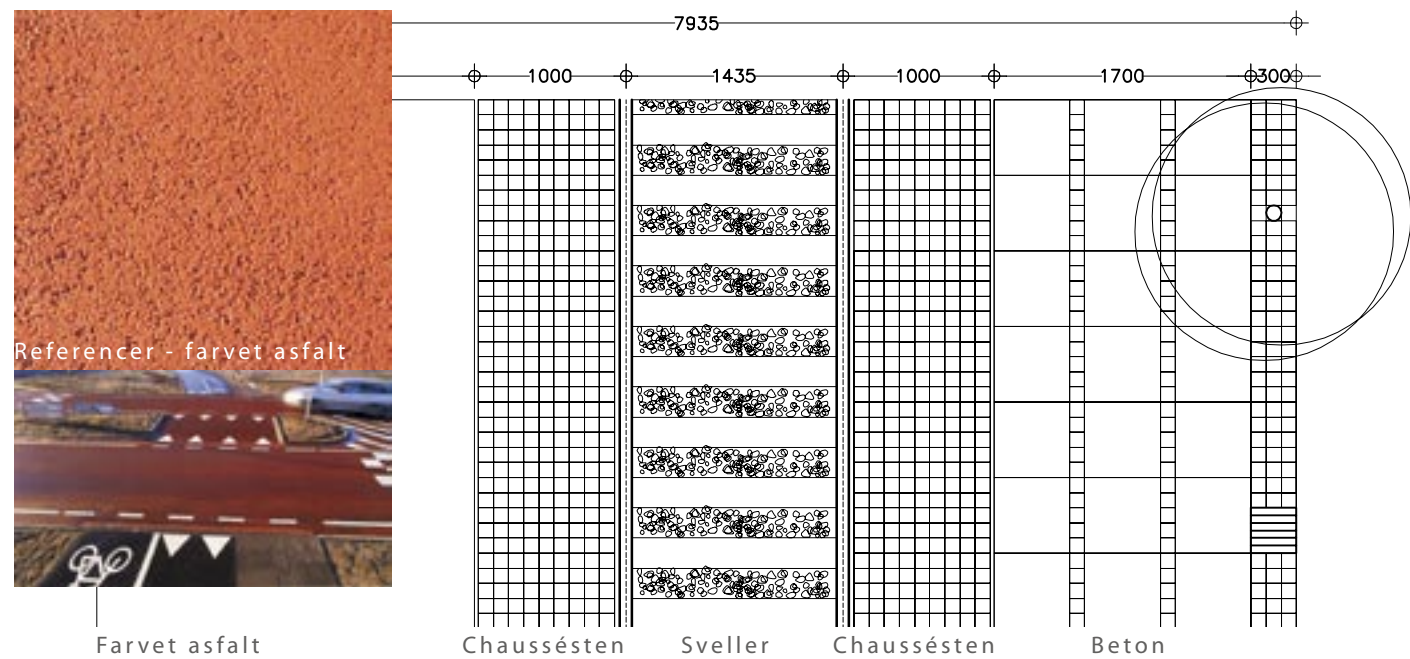
De anvendte belægningstyper indikerer funktion, således udføres kørebane i asfalt og overgange mellem zoner markeres i belægningsskift.

Mellem bygninger og fortov danner et privat forareal overgangen mellem privat og offentlig samt deler ophold og trafik. Det er op til den enkelte bygherre at belægge dette areal, men det tilrådes at benytte materialer anvendt i området som eksempelvis granit, beton, tegl eller træ.

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

BELÆGNINGER OG KANTER

Principsnit 1:50

STIFORLØB/BANESPOR

Det gennemgående stiforløb/banespor udgør den vigtigste tværgående forbindelse for gående og cyklister. Stien følger det gamle jernbanetracé, og krydser på sin vej en lang række forskellige veje og byrum. Nogle steder krydser den ind over åbne pladser, andre steder følger den bygningsstrukturer eller kanalførøb.

De bevarede baneskiner indikerer retningen på stien og er en del af stiens sammenbindende og gennemgående element, men de følger ikke altid slavisk hinanden.

Hvor banestien krydser veje med kørende trafik bevares skinnerne i niveau med asfalt som opmærksomhedsfelt for krydsende trafik. Det kunne gøres ved særligt iøjnefaldende belægningstyper som farvet asfalt eller tegl. Cykelstien udføres i farvet rød asfalt, der giver det fulde sporforløb en signalværdi, der markerer sig igennem hele området. Hvor banestien forløber i sit eget tracé uden at følge andre bygningsmæssige eller rumlige strukturer end det gamle jernbanetracé er det især vigtigt at stien markerer sig stærkt i forhold til omgivelserne.

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

BELÆGNINGER OG KANTER

HANDICAPFORHOLD

Sikringen af færdselsmæssig tilgængelighed for mennesker, der kræver særlige hensyn, indgår som et naturligt krav. Elementer, der sikrer tilgængelighed er integreret i det samlede belægningskoncept.

Generelle handicapforhold varetages i henhold til gældende regler og normer.

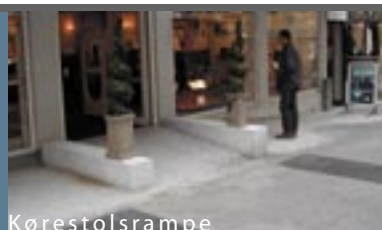
EKSISTERENDE FORHOLD

Nye anlægsarbejder i det offentlige rum udformes med fokus på "tilgængelighed for alle". I det omfang, det kan lade sig gøre, sørges for niveaufri adgang til forretninger, beboelser og offentlige bygninger.

I belægningen arbejdes ofte med "glat" belægning, som klinker, beton- eller granitfliser. I brostens- eller chausséstensarealer udformes ganglinier af f.eks. bordursten eller skårne chausséstene. Arbejdet udføres i henhold til Bygningsreglement 1995 og koordineres som regel med Ældre- og Handicaprådet.

Handicapegnethed i Haderslev

Kørestolsrampe

Udstillingszone

GANGBESVÆREDE OG KØRESTOLSBRUGERE

Der udføres generelt jævne og hårde overflader hvor det er påkrævet, for sikker og let færden for gangbesværede og kørestolsbrugere igennem hele området.

Fra offentlig vej sker adgang for handicappede niveaufrit. Ved niveauspring skabes adgang via ramper.

Det forudsættes at byggefelternes eventuelle kælderindretninger, hver især tilrettelægger handicapadkomst.

BLINDE OG SYNSHANDICAPPEDE

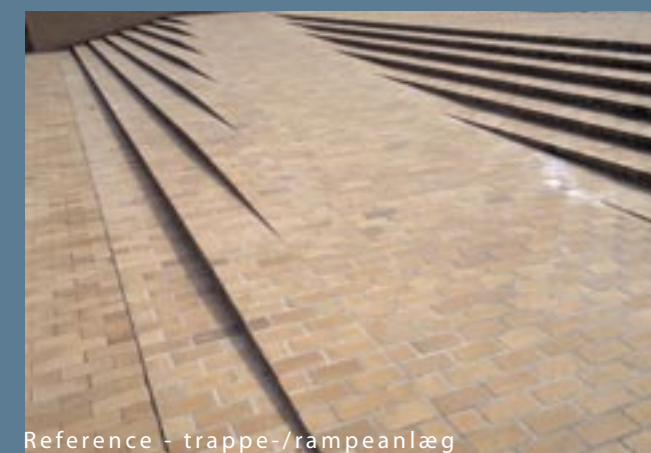
For synshandicappede markeres overgange og zoner vha. kontraster og behandling af overfladepåtegningen. Taktile overflader fungerer således som advarsels-signaler og retningsgivere.

Ved lysreguleringer kan benyttes audielt varslings-signal, der fortæller, hvornår det er sikkert at passere.

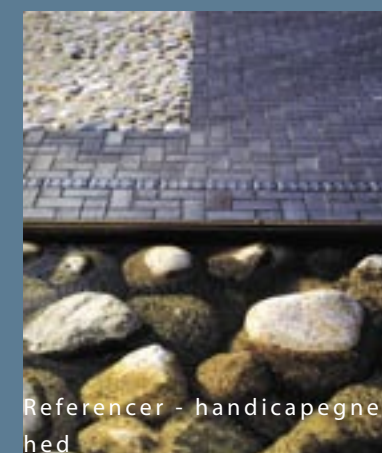
Belægningens lyd kan sammen med overfladepåtegningen give informationer om retning og omgivelser for den gående.

Der kan på udvalgte steder med generel information forefindes digitale talebeskeder.

Byinventar som visse borde og bænke samt informations-tavler bør være egnede for handicappede.

Reference - trappe-/rampeanlæg

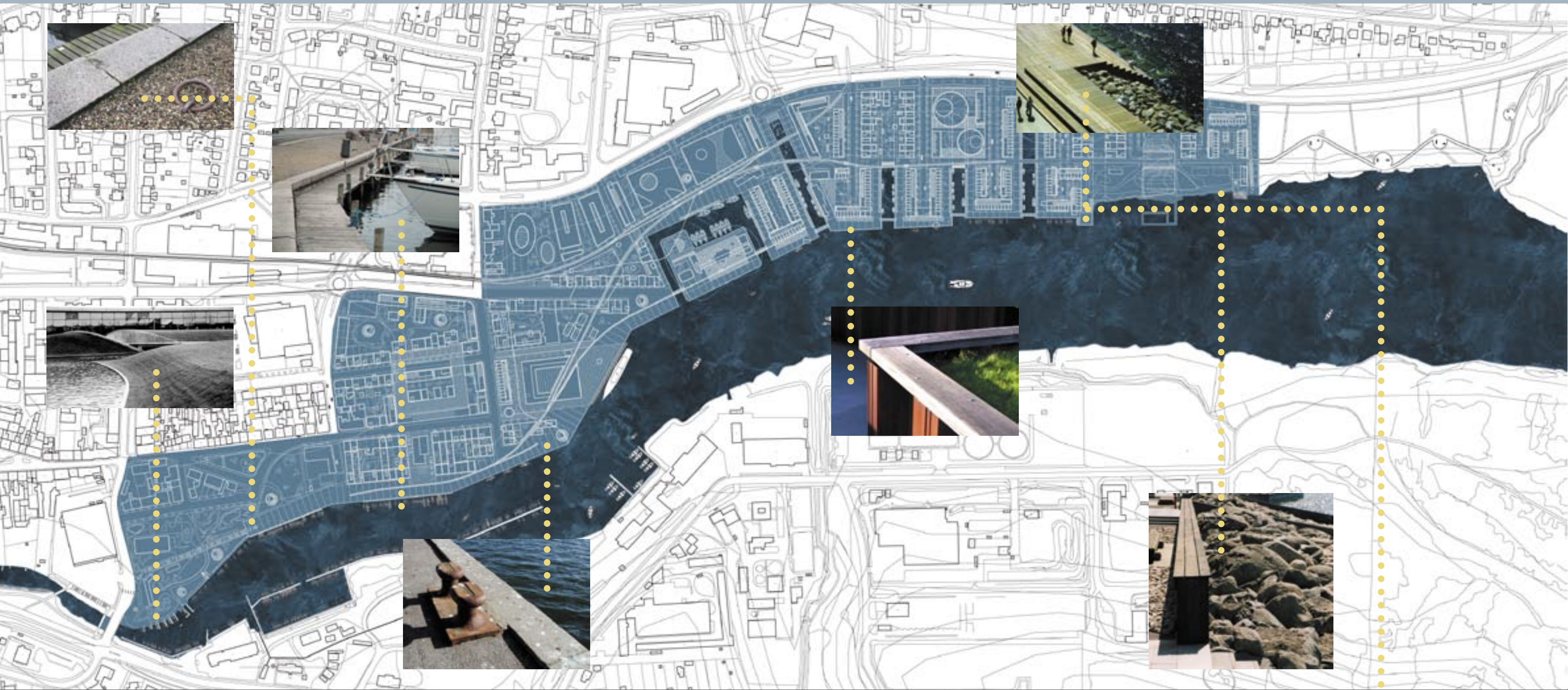

Referencer - handicapegnethed

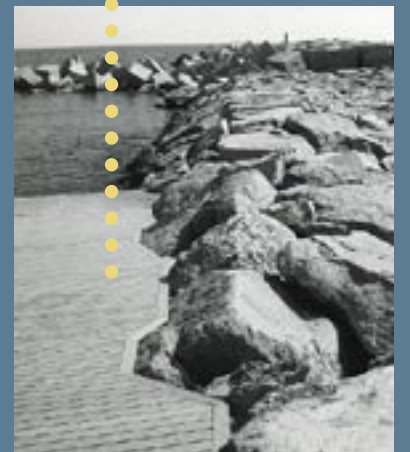
APTERING AF BY- OG HAVNERUM

KAJKANTER OG BOLVÆRKER

INTRO

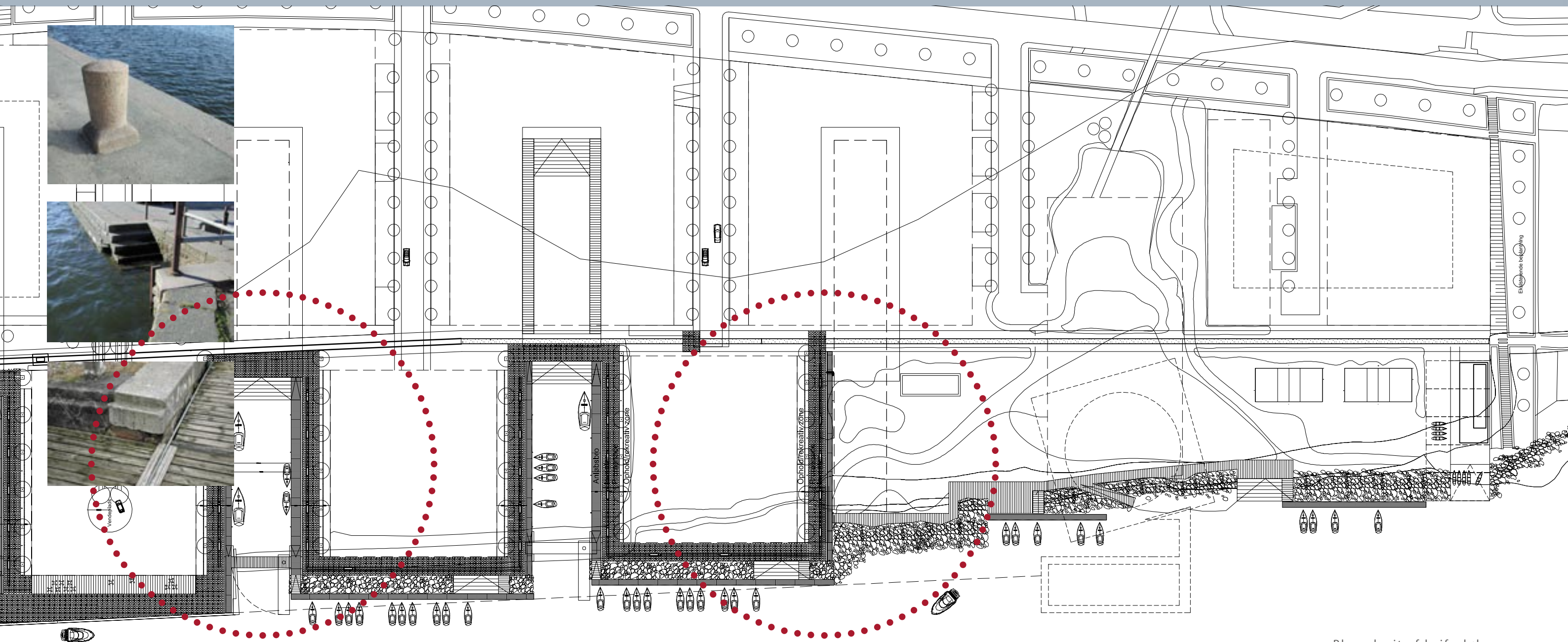
Ved fremtidige kajkanter skelnes mellem bløde og hårde kanter. Herimellem gradueres, så man opnår variation og naturlige overgange mellem forskellige kajkantsmodeller. Variationen ligger i valget af konstruktion og materialer samt i den designmæssige udformning. På særlige steder, og typisk ved kanalernes afslutning, vil den største variation i udformning finde sted som diverse designløsninger af trappeanlæg, bassiner, vandhaver o.a.

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

KAJKANTER OG BOLVÆRKER

Planudsnit af kajforløb
1:1000

Variation over kajkanter på
Haderslev Havn

EKSISTERENDE FORHOLD

De eksisterende kajkonstruktioner på Haderslev Havn varierer i type og alder og fremstår dermed af forskellig beskaffenhed. Nogle er erklæret skadefri mens andre med skader kræver renovering på kort eller længere sigt.

Da kajkanterne de fleste steder ikke, som tidligere, fungerer som anlægsplads og opmagasinering for industrielt formål, vil en eventuel renovering måske kunne udskydes eller undgås, da de siden tilstandsundersøgelsen og fremover vil udsættes for et generelt mindre slid.

Type- og konstruktionsmæssigt varierer kajkanterne fra slæbestedets bløde grønne kanter i området syd for Hertug Hansgade til de hårde lodrette kanter langs Honnør- og Godskajen frem til Strandengen. Mod Strandengen opløses kanten i en naturlig skabt blød overgang mellem land og vand.

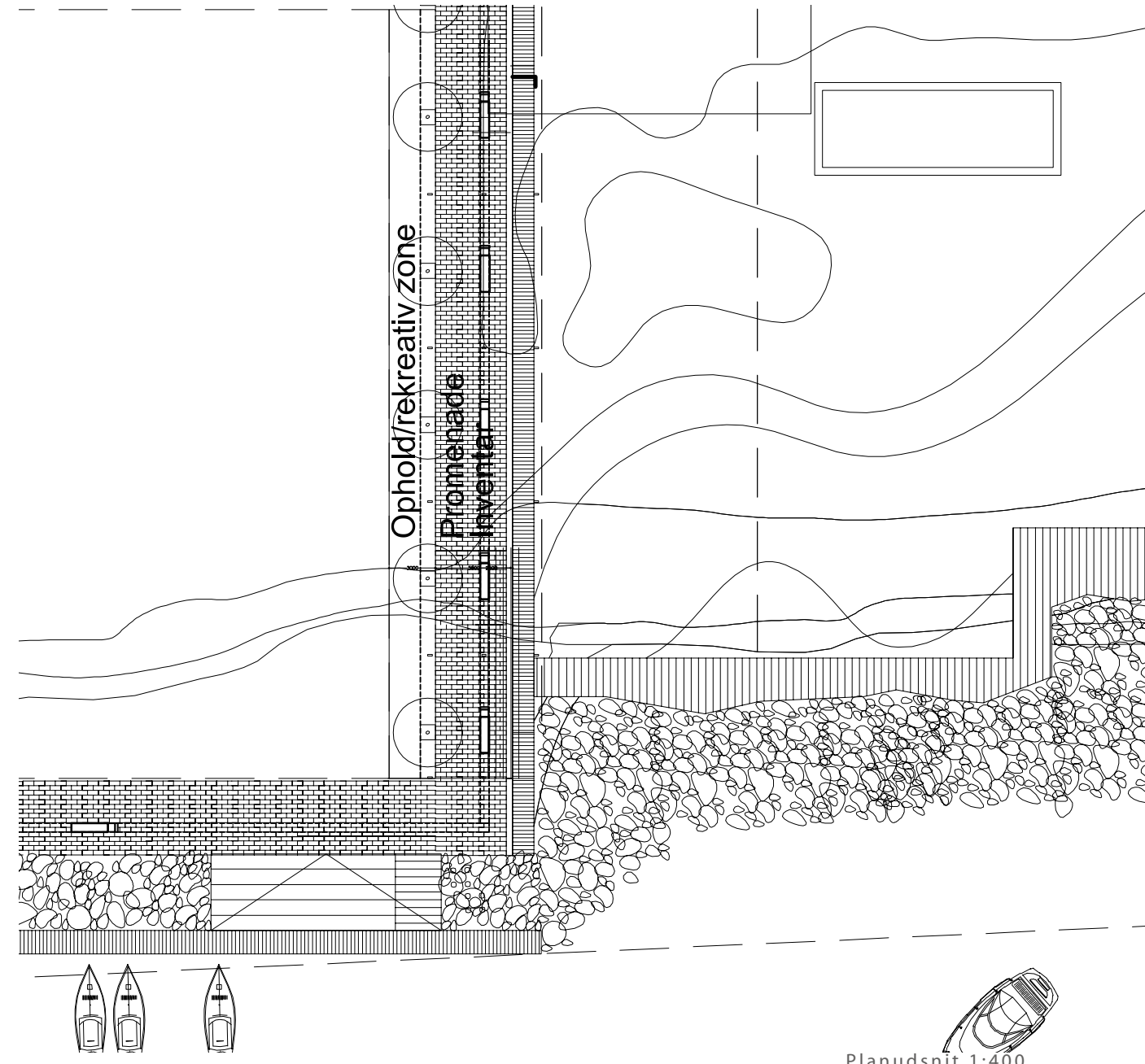
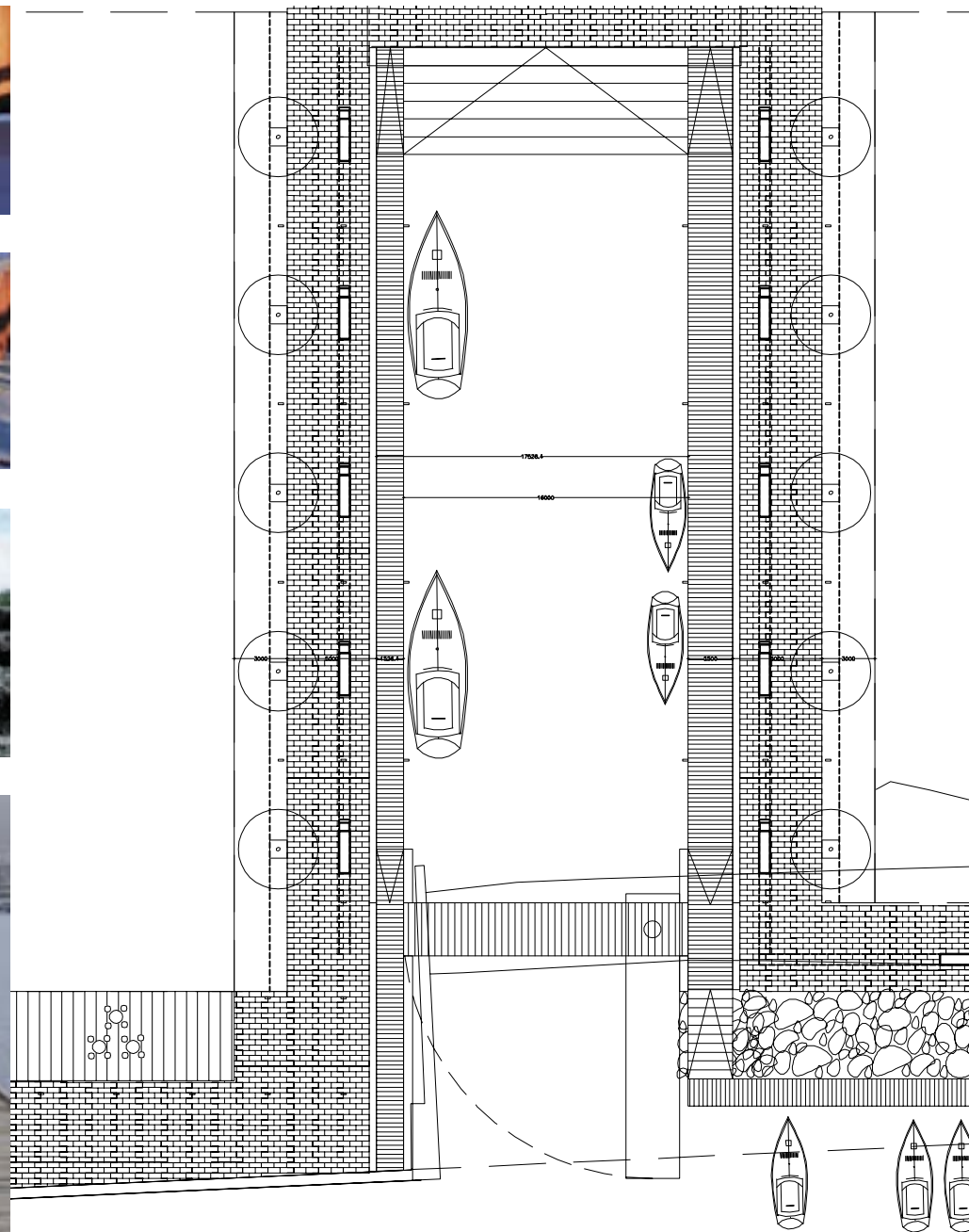
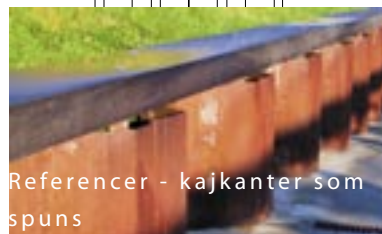
Af konstruktionstyper findes i dag eksempler på betonspuns med aflastningsplade, brokaj i træ med frontmur i beton, forankret træspunsvæg med betonoverbygning

samt stenskråning.

Der foreligger en tilstandsundersøgelse fra juli 1999 udarbejdet af ARCCON Rådgivende ingeniører as omhandler eksisterende kajkonstruktioner i nordsiden af Haderslev Havn.

APTERING AF BY- OG HAVNERUM KAJKANTER OG BOLVÆRKER

HÅRDE KANTER

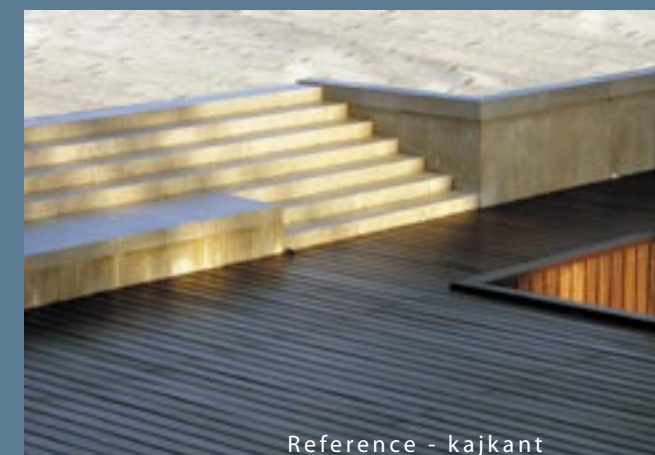
De hårde lodrette kanter bygger videre på de eksisterende kajkanter præcise skæring med vandet og funktionalitet i øvrigt.

Overordnet set arbejdes med to typer af kajkant: spuns-væggen og stenskråningen.

Spunsvæggen kan udføres som synlig med hammer i azobétræ, granit eller beton. Bagvedliggende grabsten kan stedvis træde frem gennem spunsen og bidrage posi-

tivt til det samlede udtryk. Alternativt skjules spunsen bag et frontstykke af azobétræ, granit eller beton. Ved ønske om et varieret eller "dyrere" finish, er dette en mulighed.

Stenskråningen danner overgang mellem den hårde lodrette og den bløde organisk formede kant. Skråningen udføres af grabsten i en tilpas hældning, der muliggør generel stabilitet også ved bevægelse på stenene.

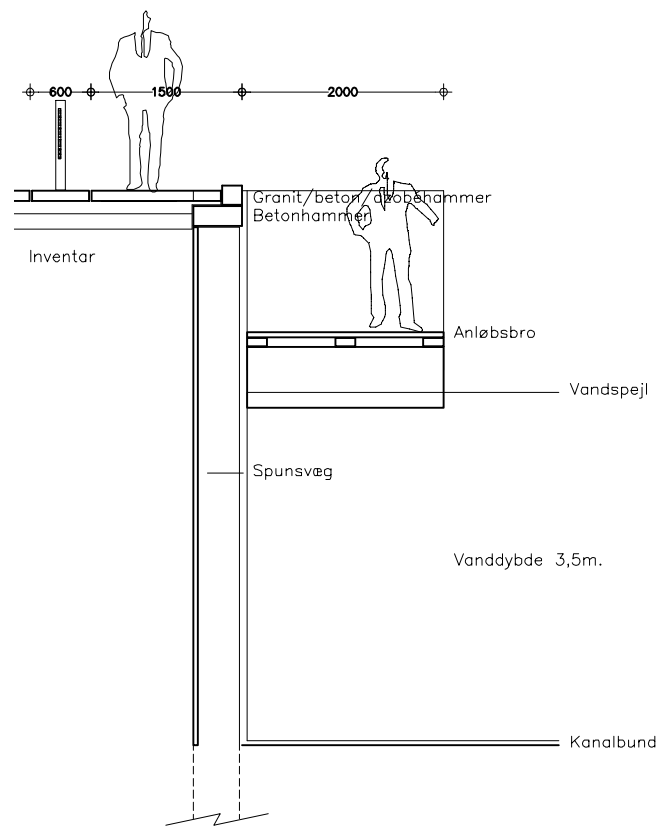

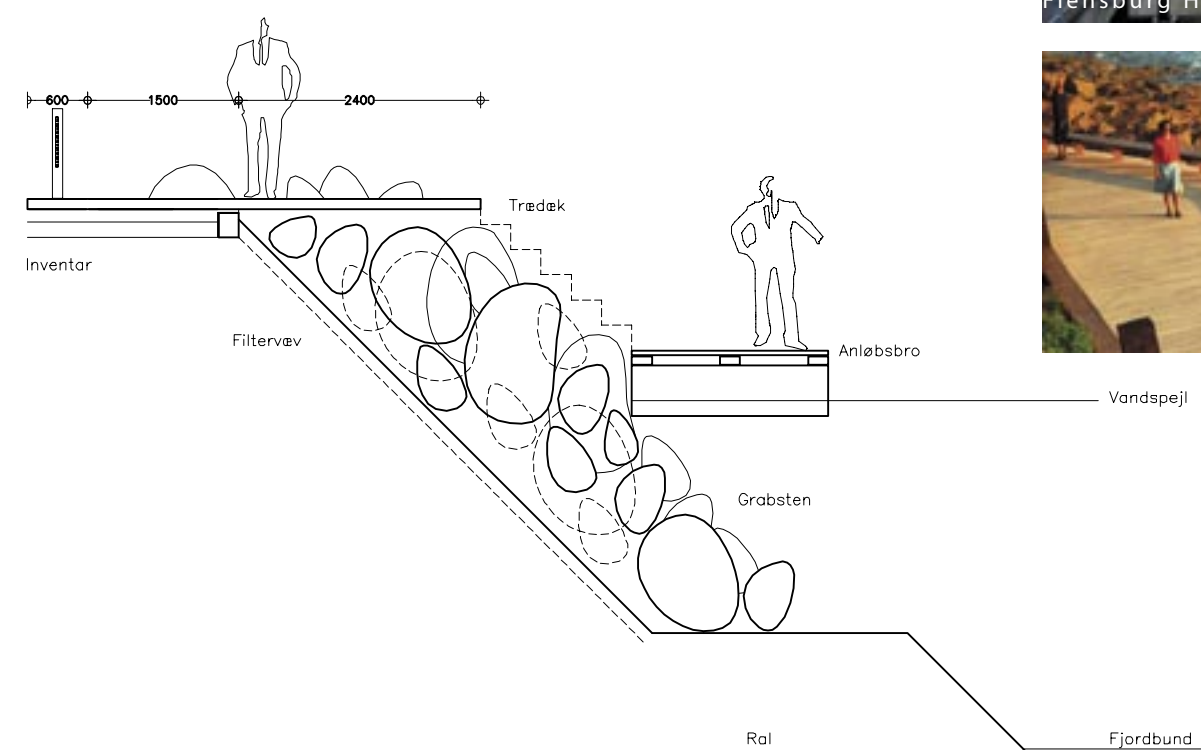
APTERING AF BY- OG HAVNERUM KAJKANTER OG BOLVÆRKER

Referencer - kajkanter

Principsnit gennem kajkant som spuns 1:75

Reference - anlægsbro, Flensburg Havn

Vandspejl

Principsnit gennem kajkant som stensætning 1:75

Reference - overgange ved vand

Stenskråningen kan efter behov kombineres med en træbelægning i et holdbart materiale som azobé el.lign. Træets jævne horisontale underlag giver mulighed for ophold på, mellem og langs stensætningen. Træet tilpasses let stenenes forløb og giver en god materialemæssig kontrast.

Den uensartede kant fra stenene skaber gode vilkår for fjordens dyr som småfisk og krabber og bidrager således med et økologisk aspekt.

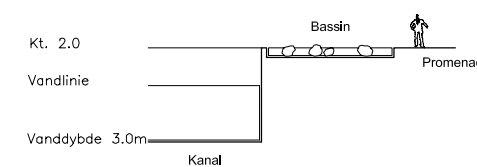
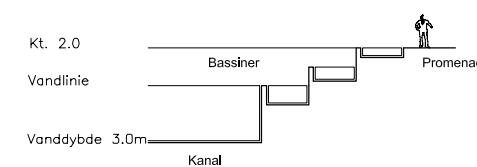
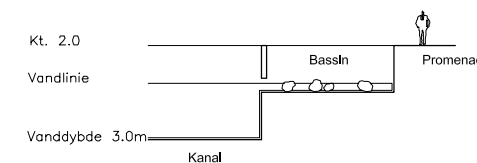
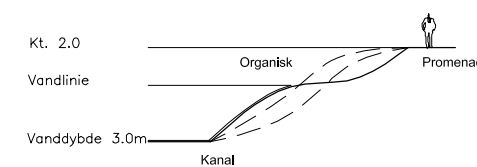
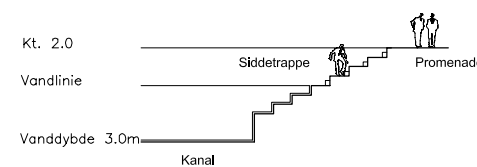
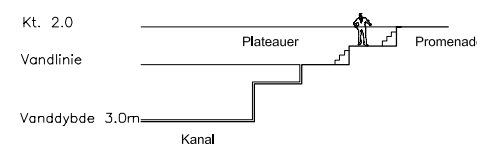
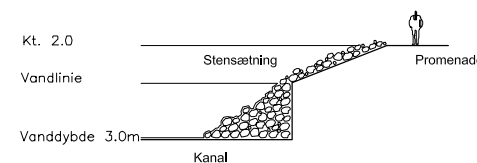
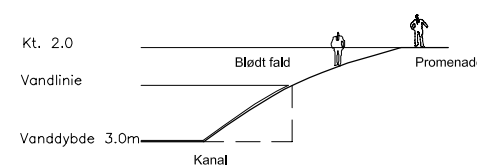
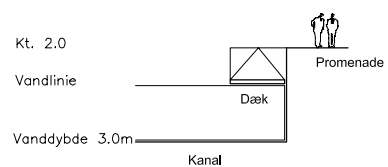
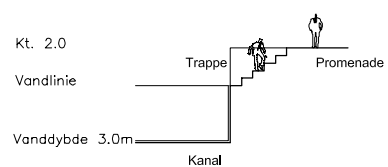
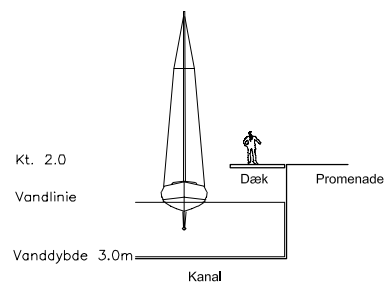
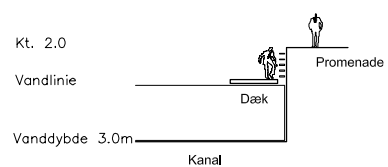

Reference - kajkant

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

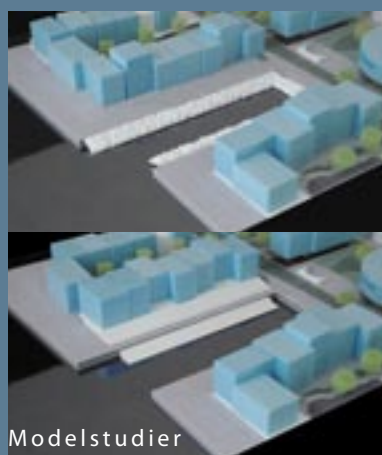
KAJKANTER OG BOLVÆRKER

Referencer - kanter

Variationsmuligheder for kajkant 1:400

Variationsmuligheder for afslutning af kajforløb 1:400

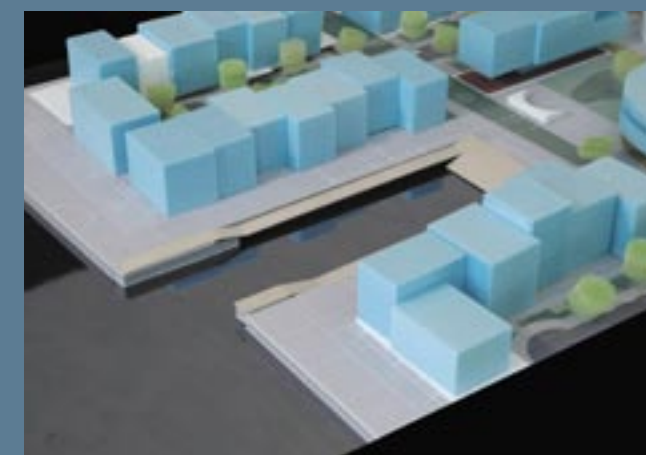
Modelstudier

BLØDE GRØNNE KANTER

De bløde grønne kanter kan være naturligt forekommende eller formede som et organisk element, til ophold med en skulpturel effekt. Kontrasten mellem de bløde og hårde kanter vil berige oplevelserne langs Haderslev Fjord.

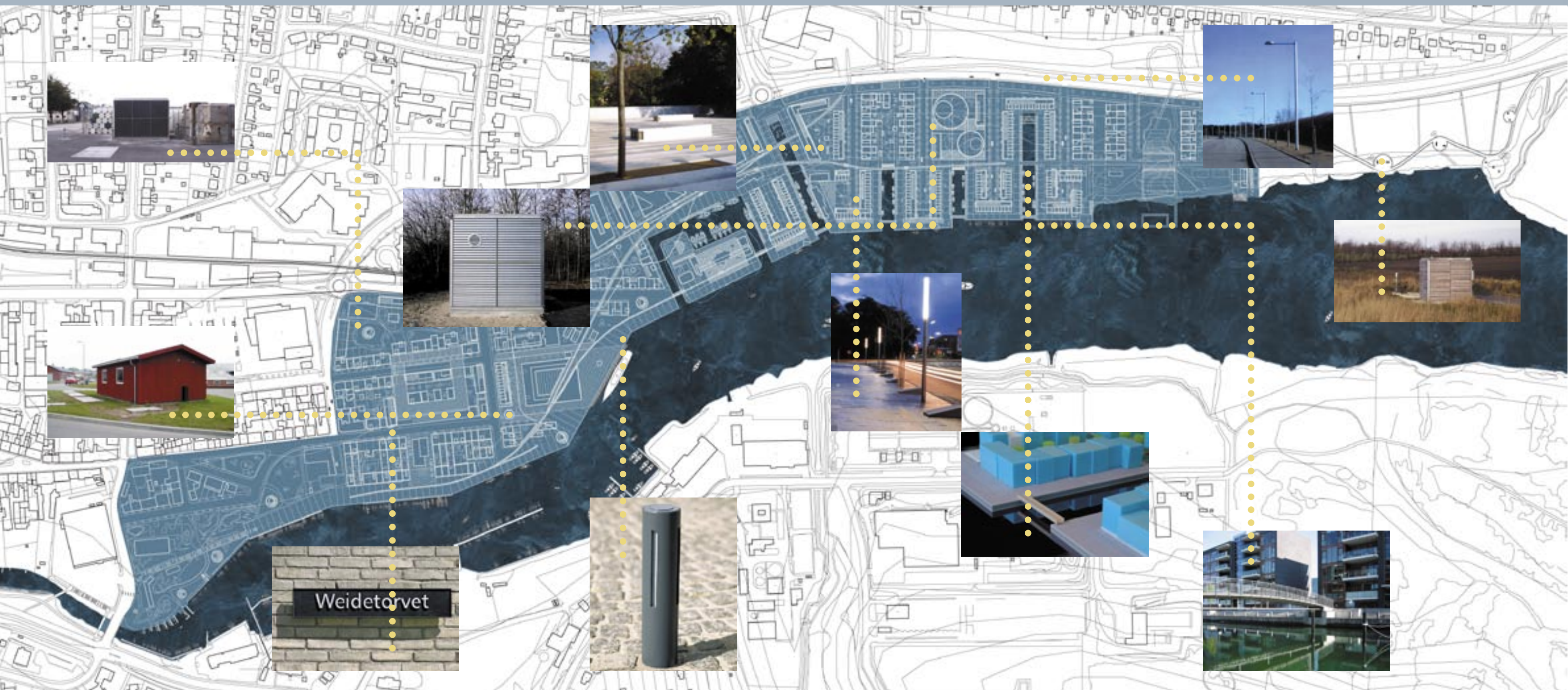
Modelstudier

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

MINDRE BYGNINGER - BROER - BYINVENTAR - BELYSNING

INTRO

For mindre bygninger, broer, byinventar og belysning gælder følgende regelsæt:

Materialitet

- Bevidst brug af taktilitet, der komplementerer og/eller kontrasterer et områdes karakteristika.

- Materialer af en kvalitet, der holder i mange år uden æstetisk og funktionel forringelse, men med en smuk patinerung.

- Drifts- og vedligeholdelsesvenlige materialer, der tager hensyn til miljøet.

Farveholdning

- Gennemgående farveholdning for området med referencer til den indre bys inventar

- En afdæmpet farveskala, med afsæt i brændte jordfarver, gråtoner og sort. Med inspiration fra havnemiljøets karakteristiske rust, metal og tjære.

Tilgængelighed

- Tilgængelighed og egnethed for alle – børn, unge, ældre og handicappede.

Genius logi – stedets ånd

- Generel kontekstuel stillingtagen til et områdes karakter bør være udgangspunkt for ovennævnte kriterier.

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

MINDRE BYGNINGER

Eksisterende transformerstation

Pumpestation i Haderslev

Toiletbygning ved Gravene

MINDRE BYGNINGER

For mindre bygninger sammensættes en klimaskærm vha. et modulsystem, et byggesæt af stål og en bred vifte af valgbare materialer med forskellige apteringsmuligheder tilpasset et givent byrum. Bygningerne kan således indpasses i mange forskellige miljøer.

PUMPE- OG TRANSFORMERSTATIONER

En serie af teknikbygninger udformet som kuber – ca. 2,5m x 2,5m – og opført efter ovennævnte beskrivelse i tegl, metal eller træ. Stationerne kan således indpasses i mange forskellige miljøer.

TEKNISKE ANLÆG

Det gælder for den synlige del af de tekniske anlæg, at den bør udformes i forhold til helheden.

Mængden af elskabe, haner, riste, dæksler o.lign. begrænses mest muligt og integreres i størst muligt omfang i områdets bebyggelse.

AFFALD

Affaldscontainere, herunder genbrugscontainere skal så vidt muligt integreres i bebyggelse og p-kældre. Hvor dette ikke er muligt kan de placeres som en del af mindre bygninger som pumpestationer og offentlige toiletter.

TOILETTER

Offentlige toiletter skal leve op til krav om enkel vedligeholdelse og rengøring. Alle offentlige toiletter skal kunne benyttes af handicappede.

BUSLÆ

Som passager har man behov for velplacerede stoppesteder, der tilbyder trygge, indbydende og velfungerende buslæskærme med tydelig information om afgangstider.

Buslæskærme skal på klar og entydig vis give udtryk for deres funktion. Omfanget skal afspejle det reelle behov og i øvrigt holdes på et minimum.

Områdets fine balance mellem det urbane og det landskabelige fordrer stor lethed og transparens. Farve og overflade kan med fordel afstemmes øvrige designelementer i området.

DRIFT OG VEDLIGEHOOLD

Mindre bygninger udformes, i en robust kvalitet, der sikrer minimal drift og vedligehold.

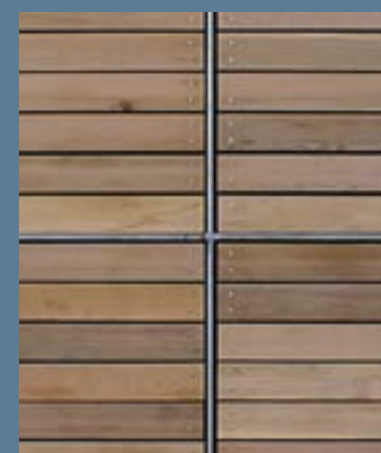
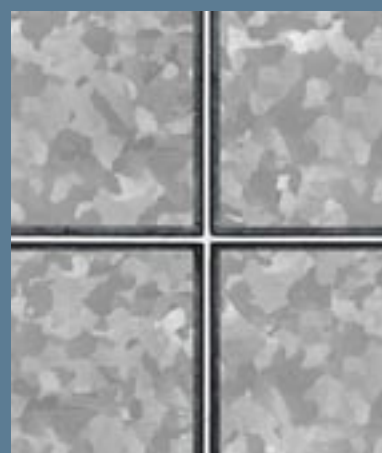
Referencer - teknikhuse

Reference - buslæ

Eksempler på variabelt facadesystem

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

BROER

BROER

Broer vil udgøre en del af den nye bydels promenade og stiforløb og indgå med stor synlighed i udformningen af det offentlige rum. Broernes arkitektoniske udtryk er derfor væsentligt for det samlede bybillede. Generelt udformes broerne i et enkelt formsprog.

Dette udelukker dog ikke muligheden for specielt udformede broer, hvor man ønsker at markere særlige steder.

Broerne er generelt for gående og cyklister og med et spænd på ca. 20m. giver det mulighed for relativt enkle konstruktive løsninger.

EKSISTERENDE FORHOLD

Haderslev har som by ved vandet naturligt en tradition for broer i den lille skala. Generelt er broerne i Haderslev af høj æstetisk værdi, der i udformningen bygger på en forfinet lethed.

De fineste lette broer findes i Damparken. De to broer har en spændvidde på knap 10m. De er fremstillet i 1958 og er udført i beton.

Broer i Haderslev

MOBILE BROER

Ved kanaler med bådtrafik vil eventuelle broer være mobile, så både uanfægtet kan passere. Disse brotyper kan være udformet efter forskellige principper med mulighed for at variere igennem planen.

Flydebroer følger med fordel vandstigninger og er således med til at understrege områdets karakter som et dynamisk og foranderligt sted, hvor vandet spiller en betydelig rolle.

Anlæggelse af flydebroer kræver ingen større indgreb i kajkanten og giver således en fleksibilitet, hvor de kan fjernes/tilføres efter behov.

Foldebroer kan have en skulpturel værdi men kræver ofte en mere avanceret teknik end andre mobile broer.

Drejebroer, der i vandret plan drejer omkring egen akse fastgjort til et decentralt punkt i kanalen er en enkel og funktionel løsning.

Vippebroer fastgjort på kajkanten kan rejses til lodret stilling. En ensidig rejsning vil være uhensigtsmæssig, da det kræver et større indgreb i kajkanten end ved en tilsvarende bro, der deler og rejser sig i to stykker. Dog kan det ved ønsket om en særlig markering have en kvalitet som et 20m. højt landmark.

Skydebroer kan udføres enkelt og funktionelt som et let element, der ikke kræver større indgreb i kajkanten, hvilket gør dem fleksible og økonomisk attraktive som flydebroer.

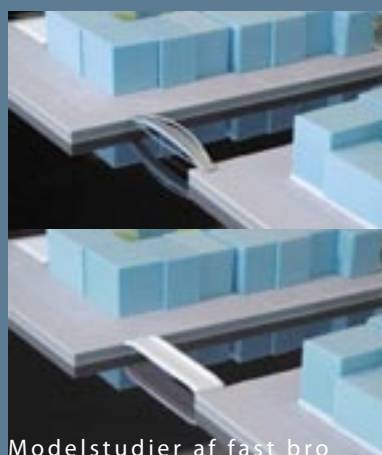
Reference - Future Systems

Reference - foldebro

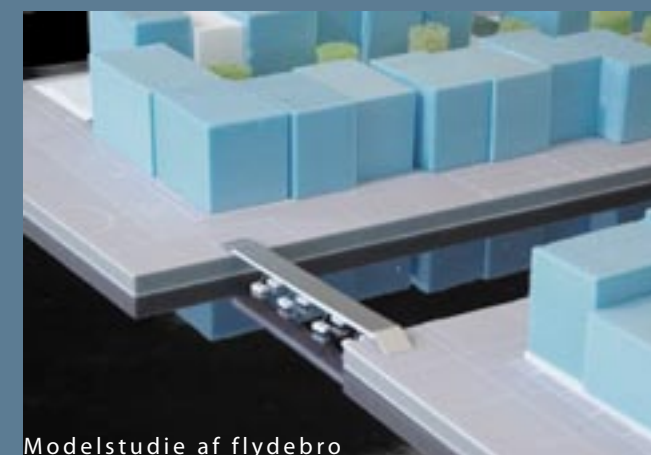
Reference - drejebro i London

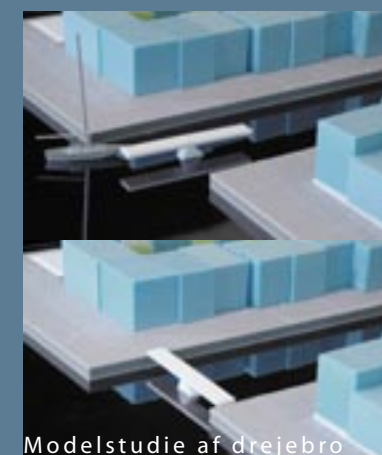
Modelstudier af fast bro

Modelstudie af foldebro

Modelstudie af flydebro

Modelstudie af drejebro

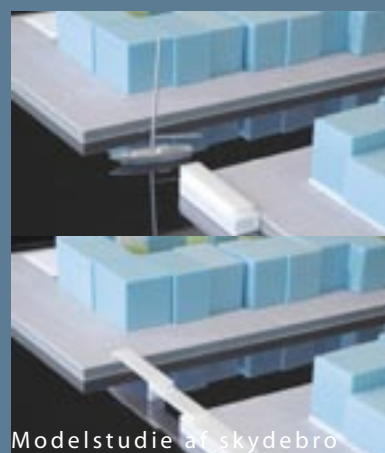
Reference - bro som skulpturelt element

Reference - Tuborg Havn

Reference - bro/plads

Modelstudie af skydebro

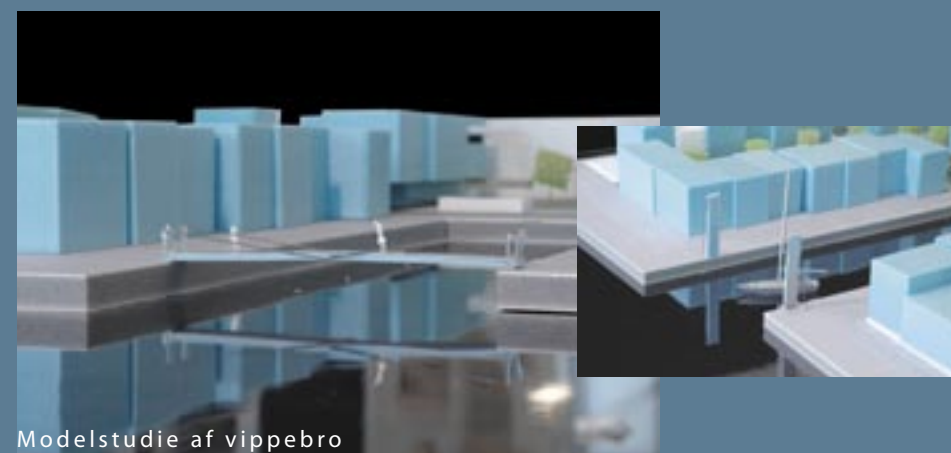
FASTE BROER

Faste broer er enkle og holdbare løsninger, men sætter nogle begrænsninger for brug af kanaler. Faste broer er således at foretrække hvor, man ikke ønsker nogen former for båd fart.

Broer kan udformes så de foruden at fungere som forbindelsesled samtidig byder på ophold tæt ved vandet. Det skal dog overvejes i hvilket omfang, da det ikke er ønsket at "fylde" kanalen ud.

DRIFT OG VEDLIGEHOLD

Broer bør for driftens skyld være vedligeholdelsesvenlige og lette at reparere. Broer udformes, i en robust kvalitet, der sikrer minimal drift og vedligehold.

Modelstudie af vippebro

BYINVENTAR

Begrebet byinventar omfatter i denne sammenhæng den række af elementer, der indfinder sig i byens rum.

Ikke alle enkeltelementer bør gives et individuelt stærkt design. Der koordineres formgivning på flere elementer hvor de kan dele fælles koncept.

EKSISTERENDE FORHOLD

Byens inventar udformes efter en fastlagt designlinie. Inventaret skal være funktionelt, handicappet, hærværksikret, let at servicere og vedligeholde.

Farveholdning er tilpasset miljøet. Til bymidten er valgt antrasitgrå, til parkområdet mørkegrøn og til områder ved vandet galvaniseret. Inventaret placeres i harmoni med omgivelserne og efter praktiske hensyn m.h.t. indbyrdes placering, muligheder for vedligeholdelse og f.eks. tømning. Der benyttes nu i det meste af byen BM Vamdrup's affaldsskab i 3 størrelser. Cykelstativer er fra Veksø, steler er i stål fra Danintra i byen, granit i den gamle by og træ i parkområderne.

Der henvises i øvrigt til dokumenterne: "Haderslev Kommune Vej og Park Driftsmanual for inventar 2001" og "Facader og skilte i Haderslev Vejledning og regler".

Markiser i Storegade

Skiltning i Haderslev midtby

Pullerter i Haderslev midtby

Bænke ved Gravene

Bænke i Haderslev midtby

PULLERTER

Pullerter anvendt til markering af "skel" mellem f.eks. fodgænger- og vejarealer eller som sikring mod påkørsel ved f.eks. beplantning, kan udformes i såvel stål som granit.

Hvor det skal være muligt at passere, kan en pullert i stål udformes således, at den kan sænkes.

CYKELSTATIVER

Hvor der er behov for overdækkede cykelpladser, kan dette ske ved etablering i forbindelse med eller som selvstændig "mindre bygning" som pumpestationer, toiletbygninger, buslæskærme o.lign.

Ved placering af cykelstativer ved butikker og boliger vil det være de enkelte bygherrer, som er ansvarlige for designet.

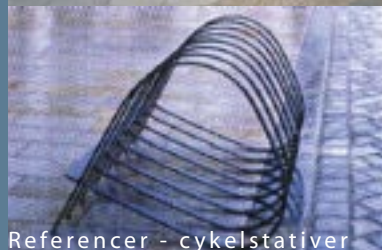
Hvor cykelstativer placeres ud mod det offentlige rum, koordineres med det øvrige byinventar.

I forbindelse med pladser og rekreative områder foretrækkes en stele idet den i modsætning til traditionelle cykelstativer tillader fri passage for fodgængere. Dertil bidrager den positivt til byrummet med sin lethed og transparens og er anvendelig for alle typer af cykler.

Cykelstativerne vælges ud fra et så enkelt design som muligt.

Referencer - pullerter

Referencer - cykelstativer

BÆNKE OG BORDE

Bænke og eventuelle borde udformes i et enkelt og robust formsprog fast monteret til terræn. Ved anvendelse af træ vælges konsekvent den samme træsort som f.eks. ask eller eg.

På pladser og ved kanaler kan bænke udformes som en integreret del af belægningen som en stenplint eller trappeanlæg. Ved opholdsarealer som bygrønninger og områder nær vandet, vil der være et behov for bænke med rygstøtte til hvile.

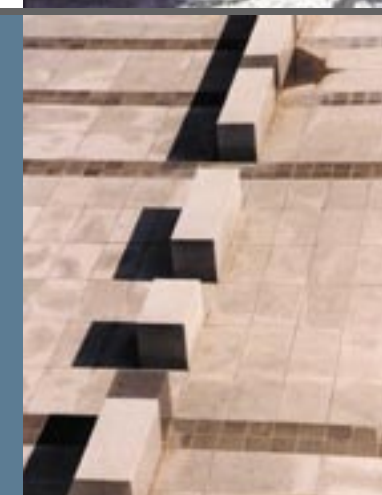
På særlige steder kan mere utraditionelle siddemuligheder anvendes og udformes f.eks. med en mere skulpturel karakter.

Der bør være borde og bænke tilgængelige for handicappede.

TEKNIK

Så vidt muligt indbygges eller placeres teknik som f.eks. elskabe bag facader, hvor de ikke er synlige i bybilledet.

De synlige dele af de tekniske anlæg bør behandles og placeres med samme omhu som det øvrige byinventar. Mængden af forsyningskabe, riste o.lign. bør begrænses mest muligt.

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

BYINVENTAR

SKILTNING

Generel skiltning udføres i henhold til gældende regler og normer.

Anvendelsen af vejnavneskilte monteret på standere eller direkte på facade bør som udgangspunkt følge de generelle retningslinier for Haderslev således at der opnås et homogent gadebillede byen igennem.

Der kan dog følges en strategi, hvor master til ophæng af færdsels- og vejnavneskilte udformes og overfladebehandles efter samme koncept som belysningsmaster, for at skabe et roligt gadebillede. Færdselsskilte anvendes i reduceret format og begrænses som henvisningsskilte mest muligt.

Færdselstavler opstilles i en geometri og i et antal afpasset efter det reelle behov og med størst mulig hensyntagen til byrummet og andet byinventar.

Ved eventuel kommerciel, informativ og teknisk skiltning underordnes og tilpasses denne den øvrige designstrategi for områdets byinventar.

Informationstavler placeres i kørestolsvenlig højde.

Referencer - Skiltning

Referencer - Inventar

POSTKASSER

Offentlige postkasser placeres enten frit ophængt i metalgalge eller ophænges på bygninger. Placering drøftes med postvæsenet, og under hensyntagen til helheden i byrummet.

Private postkasser, der står i det offentlige rum, underlægges områdets overordnede designstrategi for byinventar.

MOBILER

På strækningen fra turistkontoret mod øst ligger de gamle banespor uberørte hen og kan uden større indgreb genanvendes til nye formål.

Ved at udnytte de gamle banespor igennem området kan man tilføje bybilledet mobilt byinventar til lejlighedsvis brug ved arrangementer eller som permanente opholdssteder, der kan flyttes til nye omgivelser efter behag.

Nyt mobilt design, gamle ombyggede eller nyindrettede togvogne o.lign. kan udgøre de fysiske rammer for diverse formål og aktiviteter.

Rullende scener/podier, talerstole, filmværreder eller kaffe- og isbarer er blot få bud på den mangfoldighed og det leben, der kan knyttes til de gamle banespor.

Udformningen af mobilt inventar bør variere efter funktion og kreativitet. En alsidighed i designet vil her bidrage positivt til bybilledet.

DRIFT OG VEDLIGEHOLD

Byinventar bør for driftens skyld være let at reparere og udskifte efter behov samt vedligeholdelses- og rengøringsvenligt.

Generelt vælges inventar, i en robust kvalitet, der sikrer minimal drift og vedligehold.

Der henvises i øvrigt til: "Haderslev Kommune Vej og Park Driftsmanual for inventar 2001".

Reference - brug af skinner

Referencer - brug af gammelt togmateriel

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

BELYSNING

Plads "Gravene" i Haderslev

BELYSNING

Belysning af byrum handler både om at skabe overskuelighed og en mere sikker færdsel på gader og veje men også om forskønnelse af by- og vejrum.

Når en ny bydel vokser frem vil byens møbler være en del af den nye bydels identitet. Armaturer og master skal indgå i en designmæssig helhed med byens øvrige møbler, hvad angår materialer, farve og formsprog.

Der skal gennem den løbende udbygning af bydelen være en rød tråd fra det ene byrum til det andet, men der skal også være plads til individuelle løsninger ved de enkelte lokaliteter.

Ved indretning af et hvilket som helst byrum bør der tages stilling til hvilken funktion lyset skal have, og hvordan lyskvaliteten kan forbedre helhedsindtrykket af byrummet.

EKSISTERENDE FORHOLD

Gennem mange år har man benyttet skiftende typer gadelamper i Haderslev By. Både Philips' København, og Albertslund har været meget brugt. I de sidste 4-5 år har valget stået på Jakobsson, Park 700. Denne lampe ses nu i både den gamle by, i bymidten samt i Damparken. Pullertlamper er kun sjældent benyttet. Ophængte armaturer er den bedste løsning, hvor placering af master er vanskelig. Her er det igen Philips' København der er brugt.

Der henvises i øvrigt til: "Haderslev Kommune Vej og Park Driftsmanual for inventar 2001".

Reference - lys i belægning

KVALITETSKRITERIER FOR VALG AF BELYSNING

- Holdbare materialer i god kvalitet, robuste i forhold til vand og den slitage, der er i et offentligt byrum, og lette at reparere og vedligeholde. Placering af teknikbokse/brønde i vandfrit miljø.

- strømløse (fiber) installationer kan være en fordel, da teknikken kan placeres væk fra vandet/skjult.

- Design, der sikrer genkendelighed og identitet; få og enkle materialer, begrænsning i antal af typer standere, lamper og armaturer. Der foretrækkes således armatur, der både fås som pullert, stander i forskellig højde samt ophængt. Udformning tilpasses belysningsformål og stedets særlige karakter.

- Belysningsarmaturer skal også i dagslys harmonere med det øvrige bybillede.

- Kvalitet og farve på kunstlyset vurderes nøje, da det har stor effekt på omgivende belægningsers stoflighed samt ikke mindst "farven" på eventuel beplantning. God farvegengivelse – minimum 80. Ra. f.eks. metalhalogen som "white sun" Blænding og unødvendig lysspredning undgås. Lyset må ikke blænde ud mod vandet. Dette forhindres f.eks. ved brug af lameller eller orientering.

- Belysning på huse og i kanaler bør kun bruges i begrænset omfang. LED lys kan anbefales til brug af belysning på f.eks. bygninger.

Lysets placering og omfang tilpasses desuden området ud fra et kriminalpræventivt synspunkt, der sikrer borgeren trygge rammer hele døgnet.

Referencer - korrespondende armatur

APTERING AF BY- OG HAVNERUM

BELYSNING

TRAFIKVEJE – FORDELINGSVEJE

Hovedadgangsvejene Nordhavnsvej og Fjelstrupvej har karakter af omfartsvej eller ringvej. Vejrummet indrammes her ikke af sammenhængende bygningsrækker. En markant række af belysningsmaster sammen med vejtræer vil tegne det bueformede vejrum på en flot måde. Lyspunktshøjde afpasses i forhold til vejens bredde og armaturets optik. Formålet med belysningen på trafikveje er at skabe overskuelighed, forbedre trafikikkerheden og understrege vejens linieførløb.

BOLIGVEJE

Adgangsveje til boliger for kørende trafik udformes som sivegader med en kørebanebredde på 3m. Hastigheden for den kørende trafik er derfor lav. På hver side af kørebane udlægges en 1,5m bred zone til inventar, belysning og træer. Denne zone anvendes som vigespor ved passage af andre trafikanter. Fortov udlægges i begge sider i 1,5m bredde.

Referencer - korresponderende armatur

Belysningen har til formål at skabe trygge adgangsforhold til boliger og understrege rumopfattelsen af det bymæssige vejprofil.

GRØNNE OMRÅDER OG NATUR-/PARKSTIER

De grønne områder har et overvejende naturligt præg og bør derfor kun have lys, hvor det behøves for at færdes sikkert ad de dertil etablerede stier. Belysningen skal således skabe trykthed og overskuelighed og tjene som ledelys.

Principsnit gennem boligvej 1:100

TORVE OG PLADSER

Belysning af torve og pladser placeres primært langs færdselsbaner og skal understøtte den særlige karakter på stedet. Der kan anvendes miljøskabende belysning, der er trygt og behageligt at færdes i, og med en naturlig farvegengivelse.

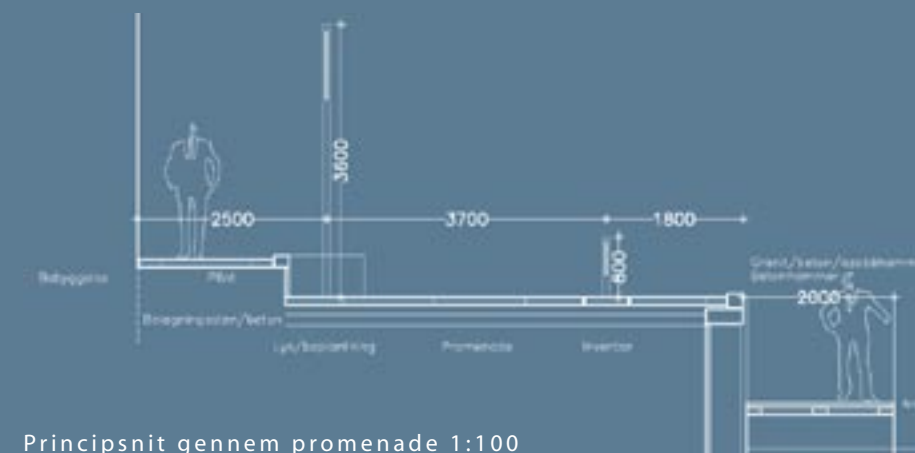
Ved bearbejdning af det enkelte byrum, kan lyset som et stemningskabende element indgå som en del af den samlede scenografi.

Eksempler på markante og formdannende elementer i byrummets arkitektur kunne være lysende broer eller uplights på træer.

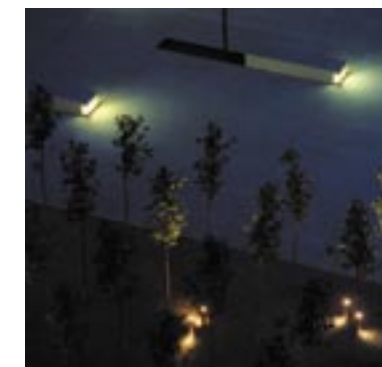
PROMENADE OG STIFORLØB/BANESPOR

Promenaden strækker sig fra Byparken til Strandparken og passerer undervejs forskelligartede miljøer. Det er derfor vigtigt at promenaden tegner sig som en homogen "lysende streng", der samler og forbinder de enkelte områder. Derfor bør belysningen i hele promenadens udstrækning følge samme principper og have en ensartet karakter. Fjorden ligger som en evig nabo og bør derfor indgå som et vejende incitament i udvælgelsen af belysning, så den bl.a. forholder sig til vandets spejlende og reflekterende egenskaber.

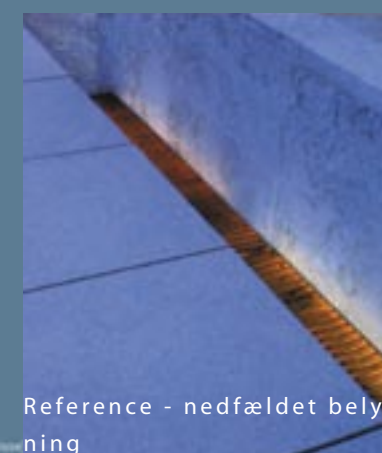
Den samme problemstilling går igen for det gennemgående sti- og baneførløb, der med afsæt i midtbyen skærer sig gennem hele området. Belysningen skal også her understrege et uafbrudt forløb og samtidig spille sammen med en gennemgående beplantning.

Principsnit gennem promenade 1:100

Referencer - belysning i møbler

Reference - nedfældet belysning

APTERING AF BY- OG HAVNERUM PARKERING

PARKERING

Haderslev Kommune ønsker ikke gadebilledet i de nye områder domineret af parkerede biler. Parkeringsproblematikken løses ved fortrinsvis at indarbejde funktionen i bygningskroppene, eller i særskilte parkeringsanlæg.

Grøn parkering i Haderslev

Referencer - parkering på egen parcel, Holland

Reference - nedkørsel til p-kælder

EKSISTERENDE FORHOLD

Parkeringspladser udarbejdes i overensstemmelse med Kommuneplanens rammebestemmelser for det centrale byområde. Dette indbefatter bl.a. at der plantes ét træ pr. 3 parkeringspladser, for at fastholde byens grønne præg. Træerne er med til at bestemme udformningen af pladsen. De fleste steder virker træerne som grønne bånd, grønne lunde eller grønne tage fordelt ligeligt over pladsen. Materialerne varierer, men det tilstræbes at benytte vedligeholdelsesvenlige materialer i belægning og omkransende beplantning. Belægningen må gerne være langtidsholdbar af f.eks. granit og afstemmes med omgivende bebyggelse og vejarealer. Der skal altid etableres handicappladser og adgangsforholdene omkring disse skal være niveaufri.

PARKERING PÅ EGEN PARCEL

Bebyggelserne nærmest vandet kan tilgodeses efter flere principper, afhængigt af bebyggelsens karakter: enten via fælles anlæg placeret under "hævet" terræn, eller individuelt med parkering på egen parcel. I det sidste tilfælde sikrer trafikstrukturen, at der ikke mod promenaden opstår en facaderække af garageporte, da trafikbetjeningen generelt foregår fra nordsiden ad stikveje.

Parkering på egen parcel

Reference - P-huse

Udformningen af garager bør indordne sig områdets generelle standard for kvalitet og design samt tilpasse sig parcellens øvrige udtryk.

P-HUSE

Som supplement til de private p-arealer sikres offentlige parkeringsmuligheder omkring knudepunkterne, med anlæg, der kan betjene forskellige brugere i alle døgnets timer.

Udformningen af p-huse bør tilpasse sig et områdes kontekst på niveau med andre bygninger, da det vil indgå i bybilledet på lige fod med øvrigt byggeri.

P-huse kan med fordel kombineres med andre funktioner, som rekreative formål, der gør dem attraktive for borgerne. En mulighed kunne være grønne tage til ophold og leg.

P-KÆLDRE

Niveauforskellen mellem Fjelstrupvej og kajen kan udnyttes til halvt nedgravede (over grundvandsniveau) ventilerede parkeringsanlæg under de nordlige byggefelter. Derved kan skabes overdækkede parkeringsmuligheder for både disse og en del af de øvrige bolig-/erhvervsarealer, hvor en fælles parkering skønnes ønskeligt. Nedkørsler til p-kældre bør undergå en bevidst aptering, hvor belysning, kanter og belægning vurderes i sammenhæng med områdets øvrige materialer.

PARKERING PÅ TERRÆN

Parkering på terræn vil forekomme få steder, som ved Ridedhuset og Kulturøen, hvor trafikken vil veksle afhængigt af arrangementer i området. Det stiller krav til parkeringsarealerne, da de skal kunne fungere med og uden biler.

Derfor etableres parkering på terræn som grøn parkering, hvor brug af træer, buske og armeret græs vil tegne rammerne om parkeringen og sikre et byrum, der til stadighed er tilpasset sine omgivelser.

Principsnit, parkering på egen parcel mål 1:500

Principsnit, parkering mellem bygninger mål 1:500

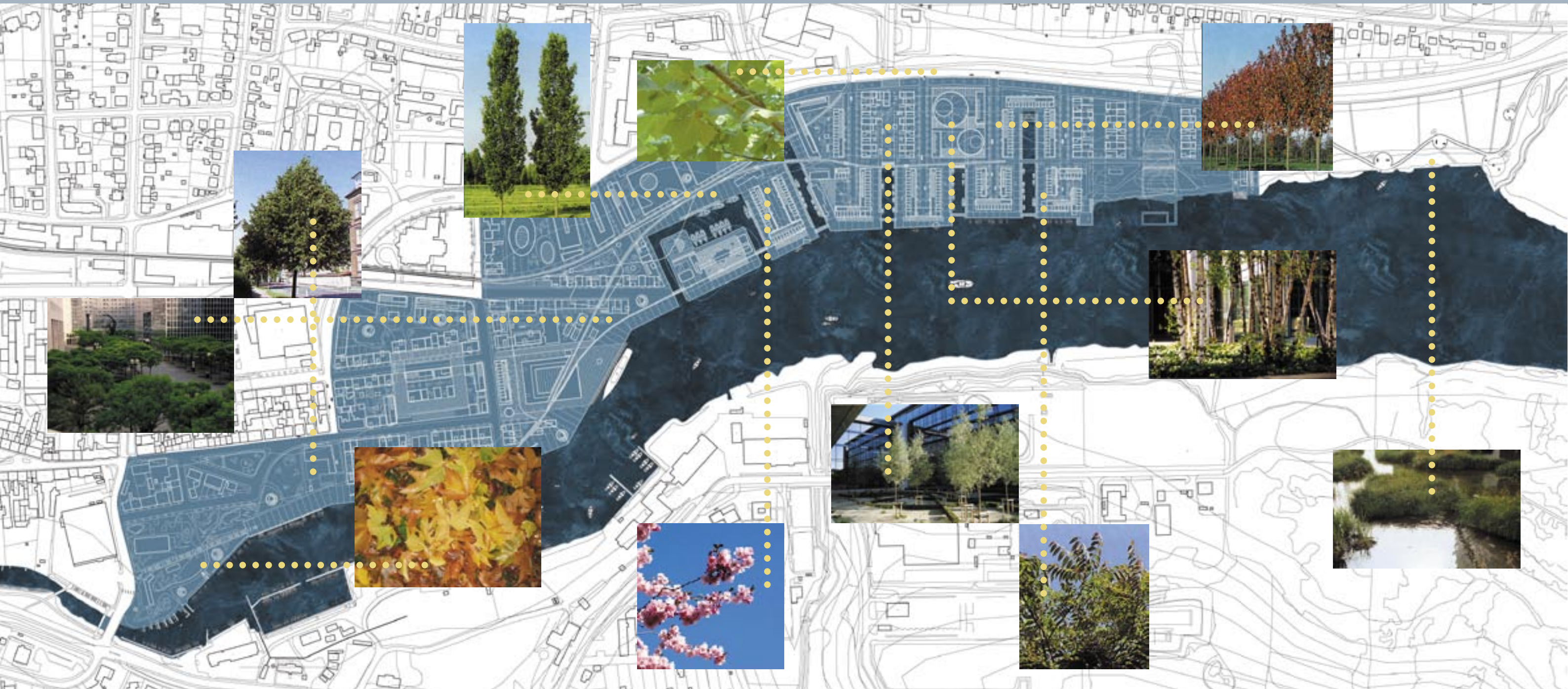
Principsnit, parkering delvis nedgravet mål 1:500

Reference - integrerede garager i facaderække

APTERING AF BY- OG HAVNERUM BEPLANTNING

INTRO

Byens beplantning skal være med til at gøre byen smukkere i samspil med bygninger og belægning. Træerne kan fremhæve karakteristiske træk og sammenbinde ufærdige byrum.

Der tages højde for eksisterende beplantningstyper og -former ved valg af fremtidig beplantning.

Der vurderes træsorter bl.a. ud fra en vedligeholdelsesmæssig betragtning. Der prioriteres således i visse tilfælde klipbare træer, hvor man ønsker at holde dem på en vis størrelse.

APTERING AF BY- OG HAVNERUM BEPLANTNING

Stynet lind ved Haderslev Domkirke

Plataner på parkeringsareal ved Håndværkerparken

Japansk kirsebær ved Kongevej

Plataner ved Haderslev strøg

EKSISTERENDE FORHOLD

Den indre by:

I byens gader, på pladser og torve er de valgte træsorter overvejende lind, spidsløn og platan. I den indre by, markerer gamle stynede lindetræer byrummet bl.a. ved Domkirken. Ved en lille plads - Naffet/Slotsgrunden - står en klynge af Robinia - uægte akacier, der om foråret blomstrer og gør pladsen unik og smuk.

Solitære træer er ofte centralt placeret som det store gamle platantræ, der markerer hjørnet ved Gravene, hvor strøget møder pladsen. Nyplantede lindetræer vil med tiden indramme pladsen med deres stynede kroner.

Plataner ses også udbredt på parkeringspladser, i forholdet ét træ pr. p-plads, som i området omkring Jomfrustien og Håndværkerparken.

Ved indfaldsveje ses ofte lind plantet med forskellig tæthed for at signalere overgangen mellem by og land.

Langs villavejene findes en større variation som seljerøn, spidsløn, robinia og rødtjørn. Kongevej fremstår med særegen karakter med en vejbeplantning af japansk kirsebær.

Træerne vælges således, der er et naturligt samspil med omgivelserne i forhold til vejens og bygningernes skala, samt generelle udviklingsmuligheder. Træerne må ikke plantes på en måde, som ad åre vil komme til at genere de omkringboende. Det er vigtigt at sikre træerne optimale vækstbetingelser. Da forholdene i byen ofte er problematiske, skal der sørges for et plantebed på mindst 5 m² pr. træ. Det er vigtigt, der ikke samler sig vand i bedet og dræning kan derfor være nødvendigt. Hyppigst anvendes

en såkaldt "matrixopbygning" af plantebedet for at kunne føre belægning helt ind omkring træet. Træstørrelsen har stor betydning i forhold til hærværk og påkørsel. Der vælges en størrelse på mindst 14/16 cm i stammeomkreds. Opbinding foretages kun, hvor træet er meget vindudsat. Hvis træet plantes med klump, vil det normalt stå fint og etablere sig hurtigere uden opbinding.

De grønne områder langs veje og parkeringspladser er søgt etableret med enkel vedligeholdelsesvenlig beplantning f.eks. bøg, avnbøg og ribes eller andre bunddækkende planter.

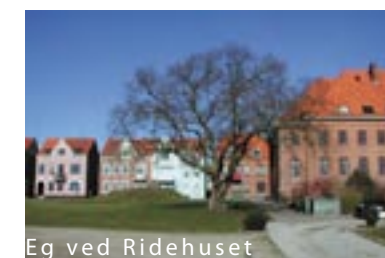
Havnearealerne:

I området ved Ridehuset og den fremtidige bypark ses i dag træer som ahorn, kastanjer, bøg, plataner, egepur og hængepil. Der foretages en generel vurdering af de enkelte træer hvoraf nogle må fjernes. Ved Ridehuset vurderes to store plataner og en ring af seks popler bevaringsværdige.

Langs Fjelstrupvej står et tre-rækket plantebælte med primært eg og birk. Langs Nordhavnsvej står en flot række af solitære ahorn hvorimellem der renses for mindre beplantning. Hvor Toldbodgade møder Jomfrustien står tilsvarende lindetræer, der kan bevares.

Lind ved Ridehuset

Eg ved Ridehuset

Plantebælt med eg og birk ved Fjelstrupvej

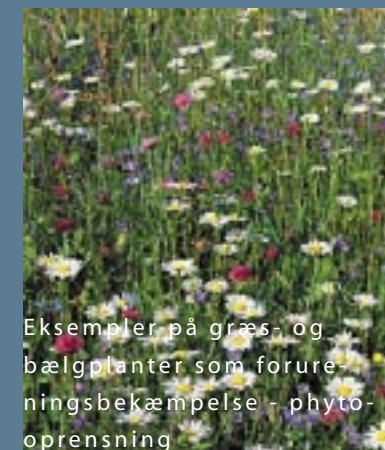

Solitære ahorn ved Nordhavnsvej

FORURENINGSBEKÆMPELSE

Der vil i visse områder af havnen kunne foretages en oprensning af forurenede jord vha. planter (phytooprensning). Typisk benyttes pil, poppel, græsarter og bælgplanter.

Der henvises i øvrigt til Masterplanen og den Tekniske Rapport.

Eksempler på græs- og bælgplanter som forureningsbekæmpelse - phytooprensning

APTERING AF BY- OG HAVNERUM BEPLANTNING

VEJBEPLANTNING

Vejbeplantningerne er tilpasset de forskellige typer af veje og har hvert sit udtryk.

Hovedadgangsvejene Nordhavnsvej og Fjelstrupvej har trafikalt karakter af omfartsveje. Det facadeløse og brede vejrum skaber en visuel barriere mellem bydelene. For at forbedre forholdet mellem vej og omgivelser og fremhæve det bueformede vejrum plantes en række af store markante træer som popler, eg eller platan.

Træer plantes i et bredt græsbånd og mod byggefelt plantes en tæt, sammenhængende buskbeplantning.

Hvor gadens karakter i dag fremstår opløst, skal en ny træbeplantning virke sammenbindende og samtidig fremhæve sigtelinier mod fjorden. Der plantes opstammede lindetræer. Træerne indplantes gruppevis med kort indbyrdes afstand og hvor pladsforholdene tillader det.

Langs kanalbyens blinde boligveje indrammer bygningsfacaderne vejrummet. Der plantes mindre blomstrende træer som prydpære, paradisæble eller kirsebær. Rækken af parallelle veje gives et varieret udtryk ved at vælge forskellige træarter og dermed forskelligt særpræg til hver enkelt vej.

HOVEDADGANGSVEJE

Gråpoppe: *Populus canescens* "De Moffart"
Hurtigtvoksende 20-30 m højt træ med kuplet krone og overhængende grene. Stammen grålig og glat. Løv med gråfiltet underside.

Platantræ

Eg: *Quercus robur*
20-25 m højt og bredt træ. Åben kronebygning og kraftige, bugtede kronegrene. Gule høstfarver.

Platan: *Platanus acerifolia*
Stort 20-30 m højt træ med bred kuplet krone og kraftige hovedgrene. Afskallende bark. Store lappede blade og karakteristiske hængende kuglerunde frugter.

ADGANGSVEJE

Lind: *Tilia cordata* "Rancho"
Moderatvoksende træ, 8-12 m, regelmæssig, tæt kegleformet krone. Hjerteformede, runde blade. Gule høstfarver.

BOLIGVEJE

Prydpære: *Pyrus caucasica*
Opret 10-12 meter højt træ med tæt, small krone. Mørkegrønne, blanke blade. Hvide blomster og små bærlignende gule frugter. Høstfarver.

Paradisæble: *Malus hybrida*
Moderatvoksende 4-5 m højt træ. Overvældende blomstring med mange hvide eller lyserøde blomster. Mange små æblelignende frugter.

Kirsebær: *Prunus umineko*
Mellemstort træ 8-10 m. Slang kegleformet og tæt krone. Hvide blomster i stor mængde. Ingen frugter.

Platantræ

Lindetræ

Blomstrende kirsebær

APTERING AF BY- OG HAVNERUM BEPLANTNING

STIFORLØB/BANESPOR

I hele sin udstrækning forløber banesporet gennem sammensatte byrum med åben og lukket karakter. For at fastholde det sammenhængende forløb synliggøres og begrønnes banesporet med en sammenhængende beplantning af lave træer som gulbladet tretorn.

Der plantes med samme art og træerne vil med deres karakteristiske brede og flade kroner fremhæve banesporet i det horizontale plan.

Det grønne banespor vil i den fremtidige bydel opleves som en grøn slange, der slynger sig mellem bygningskroppe og sammenkæder byens uderum.

Tilstødende pladsdannelser og restarealer tilplantes med samme gennemgående træbeplantning, således at banesporet forankres og bindes til det omkringliggende bymiljø.

Træbeplantningen tilpasses den enkelte lokalitet og der plantes som systemplantning, trægrupper eller solitært og med forskellig afstand mellem træerne.

Reference - grønt forløb

Hvor der er behov for at lukke af mod omgivelserne plantes træer i en buskunderplantning, ligesom træerne både kan etableres i grus- og græsflader eller som solitære træer i belægningsflader.

Reference - grønt kanalrum

Som landmarks eller orienteringspunkter plantes på udvalgte steder grupper af søjle-eg.

Tretorn: *Gleditsia triacanthos* "sunburst"
Moderat voksende træ, 6-10 m højt. Sirligt, finnet løv. Yderste unge blade og skud guldgule. Kronen bredt kegleformet med vandrette grene uden torne.

Søjleeg: *Quercus robur*
Opret, søjleformet træ, 15-20 m højt og 2-4 m bredt.

Reference - grønt byrum

KANALPROMENADER

Langs kanaler plantes træer i rækker eller som solitære træer. Der vælges letløvede træer som hvidpil, ask eller skyrækker. De letløvede træer sikrer gode udsigtsforhold og skaber en rar og grøn atmosfære langs kanalerne. Når vinden blæser vajer de letløvede træer smukt i vinden.

Træerne skal tilpasses promenadens skalaforhold så størrelsen med tiden ikke skaber gener eller unødvendig vedligehold.

Hvidpil: *Salix alba* "Saba"
Kraftigt voksende træ 20-30 m. Kronen er tæt kegleformet med gennemgående stamme med opadstræbende sidegrene. Aflange blade med grålig underside.

Ask: *Fraxinus excelsior* "Robusta"
Kraftigt voksende træ. 20-30 m. Som ung opret, senere regelmæssig pyramidabel krone. Finnet, mørkegrønt løv. Gule høstfarver

Skyrækker: *Ailanthus altissima*
Stort, hurtigt voksende træ. 15-20 m. Bredkronet med åben kronebygning. Mørkegrønne, aflange blade. Bronze-farvede blade i udspring.

TORVE OG PLADSER

Torve og pladsdannelser, der tilstøder det gennemgående stiforløb tilplantes med samme gennemgående træbeplantning som langs stiforløbet. Ved særlige pladser kan dog vælges en særskilt beplantning, hvor man ønsker at opnå en speciel atmosfære. Ved pladser i øvrigt tages udgangspunkt i stedets funktion, skala, karakter og kontekst.

GÅRDRUM

Inden for byggefeltene er det op til den enkelte bygherre at vælge beplantningstype og -omfang. Beplantningen bør dog egne sig til de fysiske forhold og vækstbetingelser for området.

En skiftende beplantning vil bringe mangfoldighed og identitet til de forskellige gårdrum i tråd med Haderslevs historiske gårdmiljøer.

PARKRUM

Mindre grupper og solitære træer som eg og andre karakterfulde træsorter skal præge parkmiljøet, kombineret med underbeplantning og åbne græsarealer.

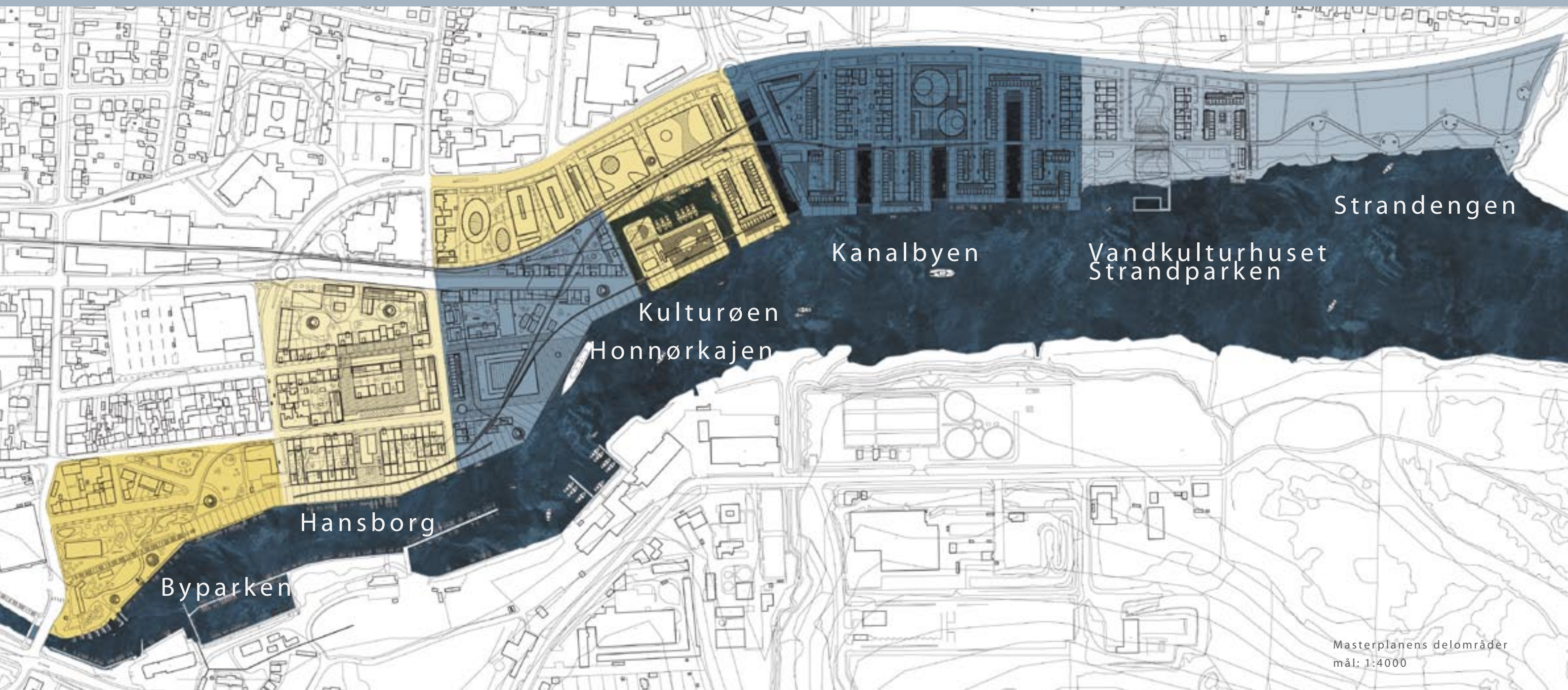

Referencer - grønne byrum

BY- OG HAVNERUM

INTRO

Masterplanens delområder
mål: 1:4000

INTRO

De følgende afsnit er en gennemgang af Masterplanens delområder, med særlig fokus på de vigtigste byrum og deres funktion og potentiale i planområdet. Disse byrum kan og vil være forskellige i udformning og detaljer, under hensyntagen til de i det forudgående afsnit opstillede rammer for aptering, beplantning mm.

Samtidigt skal alle byrum i Haderslev Havn bære præg af deres fælles situation, havnens historie og de i designmanualen beskrevne principper for byelementer, hvilket

tilsammen skal gøre det muligt at skabe levende og inspirerende rammer om bylivet.

Det er meningsløst at tale om byrummene, uden samtidigt at medtænke de omgivende bebyggelser. Bygningerne skal danne de vægge der definerer rummene, og har en afgørende indflydelse på disses karakter og kvalitet. Det er således et mål, at kommende bygherrer og rådgivere i dette afsnit kan finde inspiration og vejledning til deres projekter.

Ved at fokusere på kvalitet og gennemgående karakter i udformningen af de offentlige rum er det imidlertid et ligeså vigtigt mål at åbne for en større frihedsgrad i udformningen af den enkelte bebyggelse, blot denne tænkes ind i den bymæssige sammenhæng. Dette sker for at skabe plads til overraskende variationer og nytænkende arkitektoniske løsninger, og for at sikre at planen i det langsigtede perspektiv formår at optage nye fremtidige behov og ideer.

Den etapevise realisering af planen vil resultere i en række successive lokalplaner, som har til formål at fastlægge de nærmere rammer omkring hvert delområdes bygningsmuligheder. Hver lokalplan kan således tilpasses de forudgående erfaringer og realiserede etaper.

Snitfladen imellem det offentlige og private rum/domæne - forstået som overgangen imellem ude og inde - vil naturligt kræve en yderligere bearbejdning i de følgende faser, men det vil være designmanualens retningslinier der kommer til anvendelse også her.

BY- OG HAVNERUM BYPARKEN

Det gamle Ridehus

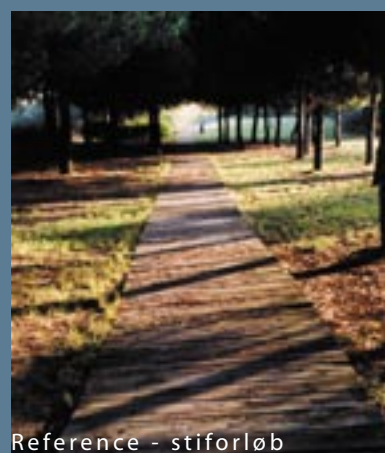
Bådskure

En grøn park

Reference - parkmøbel

Reference - stiforløb

BYPARKEN

Byparken markerer sig som et særligt sted, idet den kobler byen med havnen. Områdets unikke karakter understreges i apteringen bl.a. ved valg af inventar, hvor der er mulighed for fritformede og skulpturelle elementer som parkbænke o.lign. der træder frem i forhold til det generelle bybillede.

Områdets gamle bygninger som Ridehuset og bådskurene bør fortsat præge områdets karakter, hvormed de sikres friholdt for tæt beplantning og andre skærmende elementer.

Nye funktioner, der udnytter stedets egenskaber og gør byparken til et fælles værested som skaterramper, pe-tanquebaner og grillplads, skal placeres hensigtsmæssigt i forhold til gangstier, beplantning og bebyggelse. Deres indbyrdes placering og samspil er ligeledes vigtig, da de alle er rumdannende elementer i et større byrum.

Ved Ridehuset etableres et offentligt parkeringsareal som grøn parkering på terræn. Beplantning på og omkring parkeringen, får pladsen til at falde naturligt ind i de grønne omgivelser med og uden biler.

En aktivitetspark

BY- OG HAVNERUM HANSBORG

HANSBORG

Delområdet Hansborg danner en direkte forlængelse af det eksisterende kvarter omkring Skibbrogade og Østergade, og er som sådan området med den stærkeste tilknytning til midtbyen. Væsentlige udgangspunkter er derfor sikringen og understregningen af de lange blikakser fra den indre by til fjorden, samt videreførelsen af gadernes eksisterende karakter i området. Bebyggelsesstrukturen udgør ligeledes en videreførelse af Skibbrogade-kvarterets skala.

Et andet aspekt er selve tilstedeværelsen af selve det historiske Hansborg, hvis fundamenter under terræn (det eneste der rester af slottet) forventeligt vil danne et nyt byrum, idet de friholdes for bebyggelse. Dette byrum vil fremstå som et omvendt aftryk af slottets oprindelige omfang, og den historiske fortælling der ligger heri kan yderligere komme til udtryk gennem særlige udformninger af belægningen. Haderslev by rummer i forvejen eksempler på specielle spor og fortællinger nedfældet i byens gulv – f.eks. langs Bispegade, herunder den tidligere Bispeports placering.

Promenaden er særlig bred langs den sydlige del af området, med mulighed for ophold og aktiviteter i forbindelse med lystbådehavnen. I Masterplanen er området udpeget til at kunne rumme deciderede havneboder langs promenaden, og der er ligeledes i planen anvist en mulighed for at bevare den eksisterende SAF-silo i ombygget eller genanvendt tilstand. I så fald vil den markere et ophold i karréstrukturen, og naturligt danne en mindre forplads mod promenaden og en offentlig passage mellem promenaden og Hansborggade.

I områdets nordlige del, langs Jomfrustien, er der planlagt en fritliggende dagligvarebutik med tilhørende p-arealer. Dette anlæg inkluderer en regulering af terrænet, således at der mod rundkørslen opstår en niveauforskel som optages i en beplantet stengabionvæg. For at understrege sigtelinien og gadeflugten etableres der rækker af træer langs hhv. Østergade og Jomfrustien.

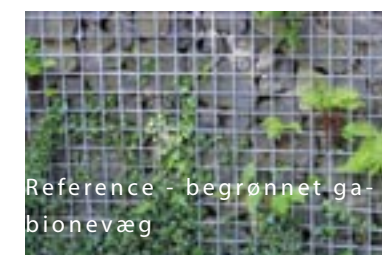
Eksempel på konvertering af silo til hotel

Fortællinger i Haderslev

Referencer - fortællinger i belægning

Reference - begrønnet gabionvæg

Haderslev set fra syd 1585. Stik

Vejerbod

Referencer - unikt design til plads

Tidevandssikring i Haderslev

HONNØRKAJEN

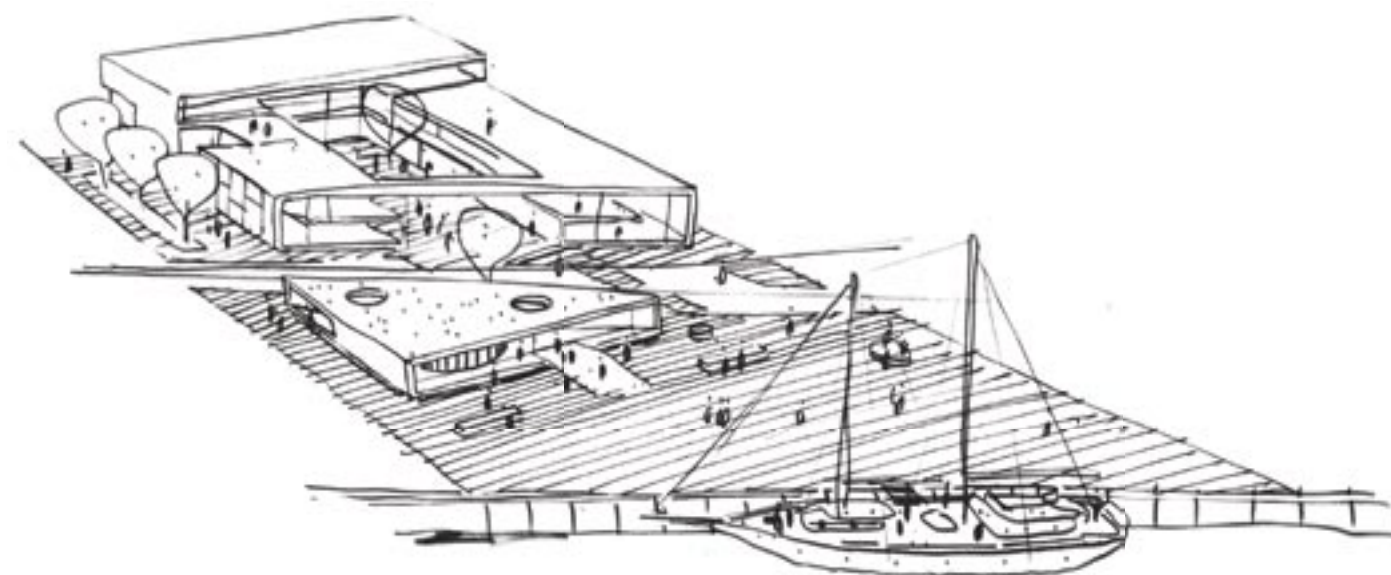
Det anviste offentlige servicecenter er tænkt anvendt til styrkelse af de funktioner, der i forvejen er beliggende på havnen (såsom turistkontoret), men åbner også mulighed for at indplacere nye offentlige funktioner. Alternativt kunne bebyggelsen rumme f.eks. hotel eller lignende. Væsentligt er at centeret vil danne et fikspunkt i delområdet såvel som i hele planen, ikke mindst i kraft af beliggenheden og kigget langs fjorden. Arealerne omkring centeret behandles derfor også med en særlig, samlende belægning der understreger den offentlige zone.

Denne pladsdannelse vil også indbefatte forlængelsen af Skibbrogade/Hansborggade og Østergade langs centeret, idet de primært udgør blikakser, hvor trafikken kun tænkes som ærindekørsel. Adgangsreguleringen af trafik til promenaden kunne finde sted ved f.eks. sænkepulleter langs Gasværksvej.

Banesporenes forgrening ved den tidligere vejerbod danner, sammen med de eksisterende bevaringsværdige bygninger, et mindre og mere intimt byrum som den kommende bebyggelse skal indramme. Dette område kan udlægges som et blødere, grønt rum som kontrast til promenaden og stiforløbet.

Området omkring Honnørkajen er særlig udsat for oversvømmelser, idet den eksisterende kajkant her er lavere end længere mod øst. Denne problematik kan imødegås på to måder, under forudsætning af at kajkanten forbliver uændret: Promenaden kan forblive i samme niveau som kajen i dag, med deraf følgende lejlighedsvis oversvømmelser, og alt nyt byggeri følger den for området foreslåede minimums-gulvkote. Forskellen i niveauerne løses hvor bygningerne møder promenaden, med lignende tiltag som i kanalbyen.

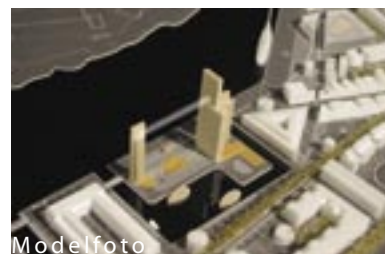
Alternativt kan hele denne strækning af promenaden (eller dele deraf) hæves til f.eks. kote 2.35 (DNN), hvorved bygningerne kan opnå en niveaufri overgang til byrummet. Det hævede område trækkes tilbage fra kajkanten, ligesom eksisterende strukturer som vejerboden og de omgivende bygninger samt banespor etc. som ligger på et lavere niveau må friholdes.

Skitse, nyt service/turist-center

BY- OG HAVNERUM KULTURØEN

Modelfoto

Referencer - kulturmiljø

KULTURØEN

Kulturøen vil udgøre en helt ny type byrum i Haderslev, og skal derfor også i udformning af belægning, belysning etc. fremhæves som et unikt sted. Siloernes kraftfulde arkitektur skal understreges og suppleres, og samtidigt skal byrummets påtænkte multifunktionalitet tilgodeses. Siloernes udformning tillader at niveauet for den mellem-liggende aktivitetsflade hæves til den anbefalede minimumskote, hvorved der åbnes mulighed for at pladsen virker som et 'scenegulv' med teknikudtag mm.

Udstillingsbassinet ved Kulturøen er tænkt som et 'omvendt' byrum, hvor tilsvarende aktiviteter kan finde sted, blot på vandet. Det er derfor en mulighed at integrere udstillingsbassin og Kulturøens byrum til et sted hvor særligt udformede og udtryksfulde belysningsprincipper kan komme til anvendelse, og understrege den nærmest teatraliske virkning af siloerne, pladsrummet og bassinet. Dette kan f.eks. omfatte belysning ophængt i wirer eller dragere (scenebjælke) imellem siloerne, belysning under vandspejlet og en egentlig effektbelysning af silokrop-pene, som accentuerer deres højde og slankhed.

Konvertering af silo

Skitse, konvertering af silo til kulturelle formål

Aftenview ved Kulturøen

Området ved Kulturøen omfatter desuden erhvervsarea-lerne/erhvervsparken langs Nordhavnsvej, hvor der åbnes for at opføre større volumina og dybere bygningskropper, samt et evt. parkeringshus. Mod pladsen ved Kulturøen og det nye udstillingsbassin er det en oplagt mulighed at skabe en offentlig front i denne del af bebyggelsen, en slags forlængelse af det offentlige rum ind i bygningerne, i form af transparente partier og udadvendte funktioner placeret i stueniveau vis-a-vis banestiens forløb.

Bebyggelsesstrukturen i erhvervsparken anviser at bygningerne placeres med mellemrum, som åbner kig fra Nordhavnsvej til havneområdet, og kan fremstå som grønne friarealer eller tilkørsler i den tætte struktur.

BY- OG HAVNERUM KANALBYEN

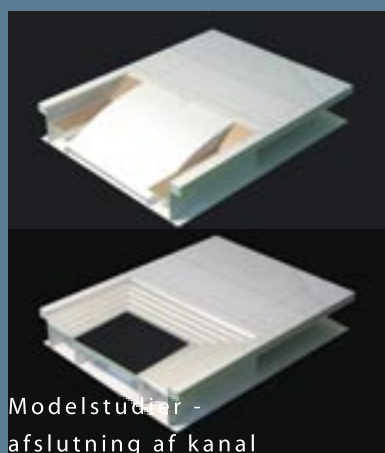
Vue fra kanal mod boliger

Vue mod boliger

Modelfoto af udsnit i Kanalbyen

Modelstudier - afslutning af kanal

KANALBYEN

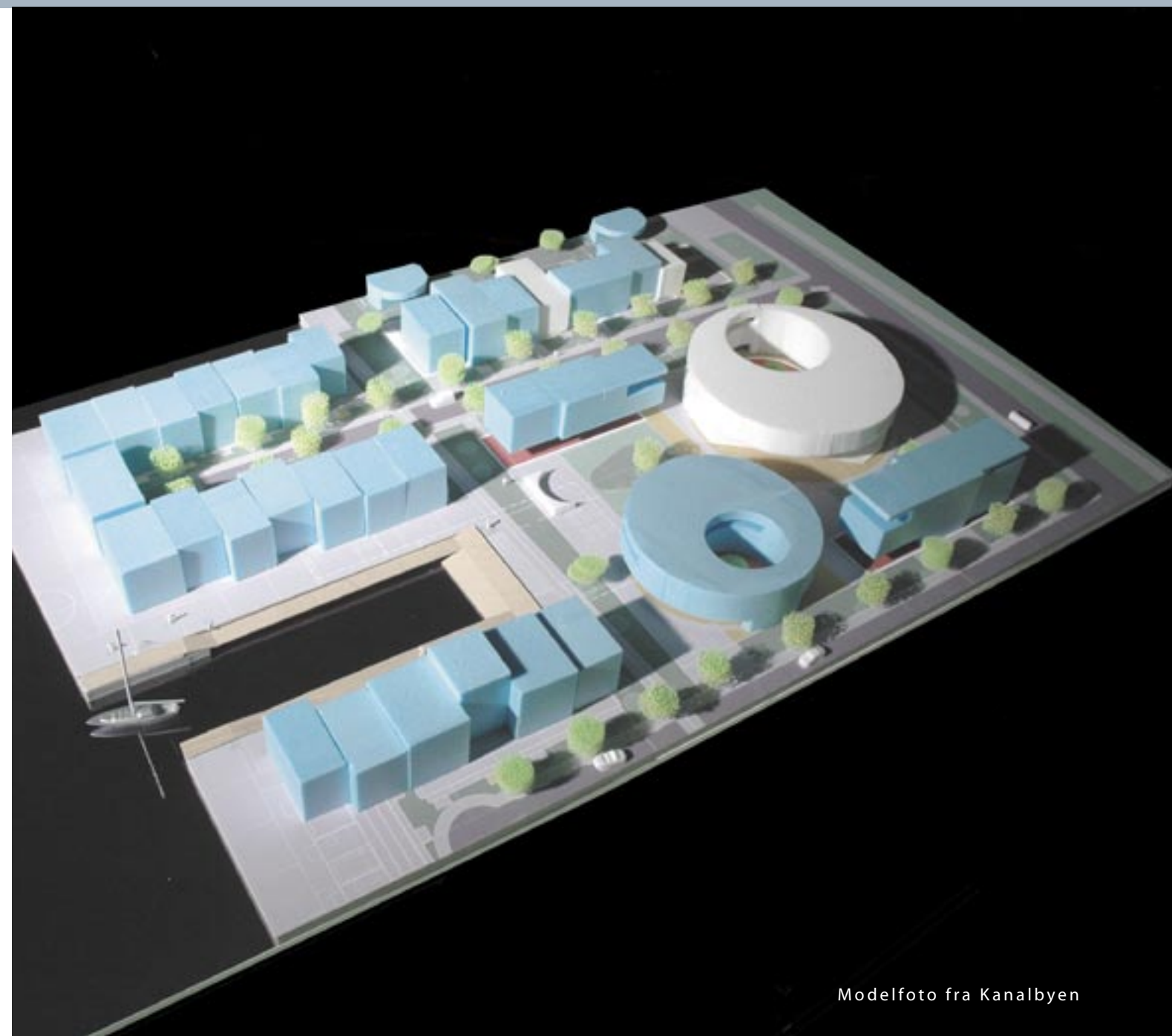
Den overordnede disponering af byggefeltene sikrer området en generel styring, der muliggør fleksibilitet og variation inden for hvert enkelt byggefelt uden risiko for at miste det samlede greb. Det ligger således den enkelte bygherre frit for at fabulere over farver og materialer. Dog bør en kontekstuel stillingtagen altid ligge forud for sådanne valg.

Byggefelternes disponering og indbyrdes forskydning lægger op til en tæt varieret struktur som matcher Haderslevs historiske by. Selv om dette udgør et væsentligt princip, kan byggefeltene stedvis tænkes anvendt på alternative måder, f.eks. til fritstående, skulpturelle bygninger eller grupper af bygninger. I så fald er det vigtigt at fokusere på kvaliteten af de opståede friarealer og deres sammenbinding med og overgange til stiforløb og veje.

Af hensyn til sigtelinier, oplevelsen af byrum og forholdet til eksisterende bebyggelse skal nyt byggeri opføres i 2 – 3 etager.

Mellem byggefeltene kan anlægges kanaler i en bredde af ca. 20m, der forstærker kontakten til vandet langt ind i området. Kanalerne anlægges med en dybde på 3,5m, der gør det muligt at sejle til sin hoveddør.

Hvor der af økonomiske eller andre grunde ikke ønskes kanaler, kan etableres rekreative områder som parker og pladser, der med hver deres karakter kan bringe identitet og særegenhed til byggefeltene.

Modelfoto fra Kanalbyen

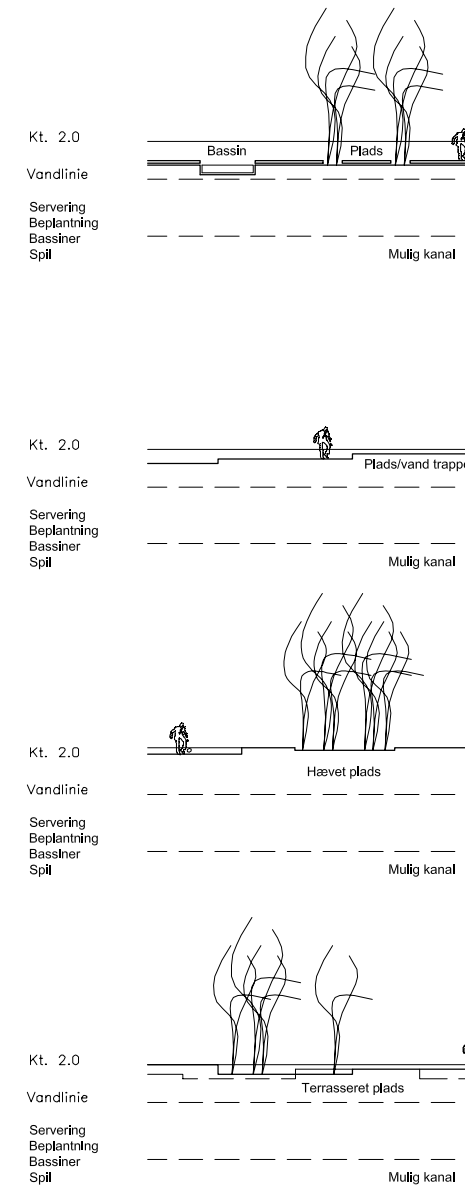
Promenaden udgør en vigtig del af kanalbyen, da den sammenkæder både de enkelte byggefelt og området med den øvrige by. Omkring hvert byggefelt udlægges en rekreativ zone mod promenaden, der foruden at fungere som overgang mellem private og offentlige rum genererer liv fra boliger, butikker, caféer og restauranter i stueetagen til promenaden.

Der kan periodevis forekomme vandstigning, der vil oversvømme området. Dette kan accepteres hvis vandet begrænses til promenaden men bør ikke forekomme på byggefelterne. Bebyggelse opføres derfor med en minimum gulvkote i +2.35 DNN. Dette vil kun have særlig indflydelse på dele af de sydlige byggefelt, idet området nord for banesporet og øst for den eksisterende kajkant allerede ligger over dette niveau.

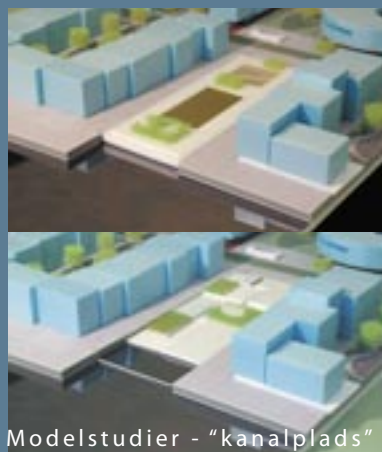
Hvor der opstår niveauforskelle imellem bebyggelsen og promenaden, udnyttes disse til at skabe overgange til de private zoner, eller terrasser for offentlige funktioner mm.

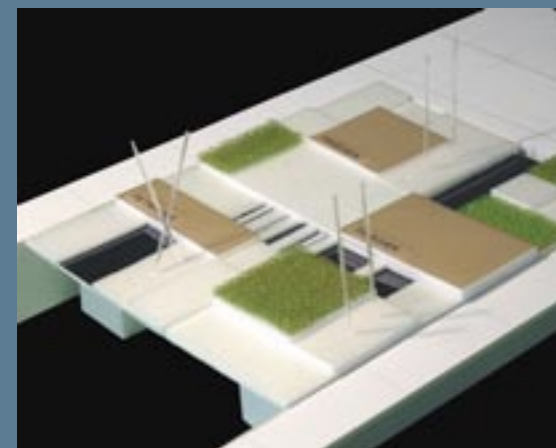
Referencer - kanalboliger

Principsnit gennem "kaj-plads" 1:400

Modelstudier - "kanalplads"

Reference - "kanalplads"

BY- OG HAVNERUM

VANDKULTURHUS, STRANDPARK OG STRANDENG

Modelfoto

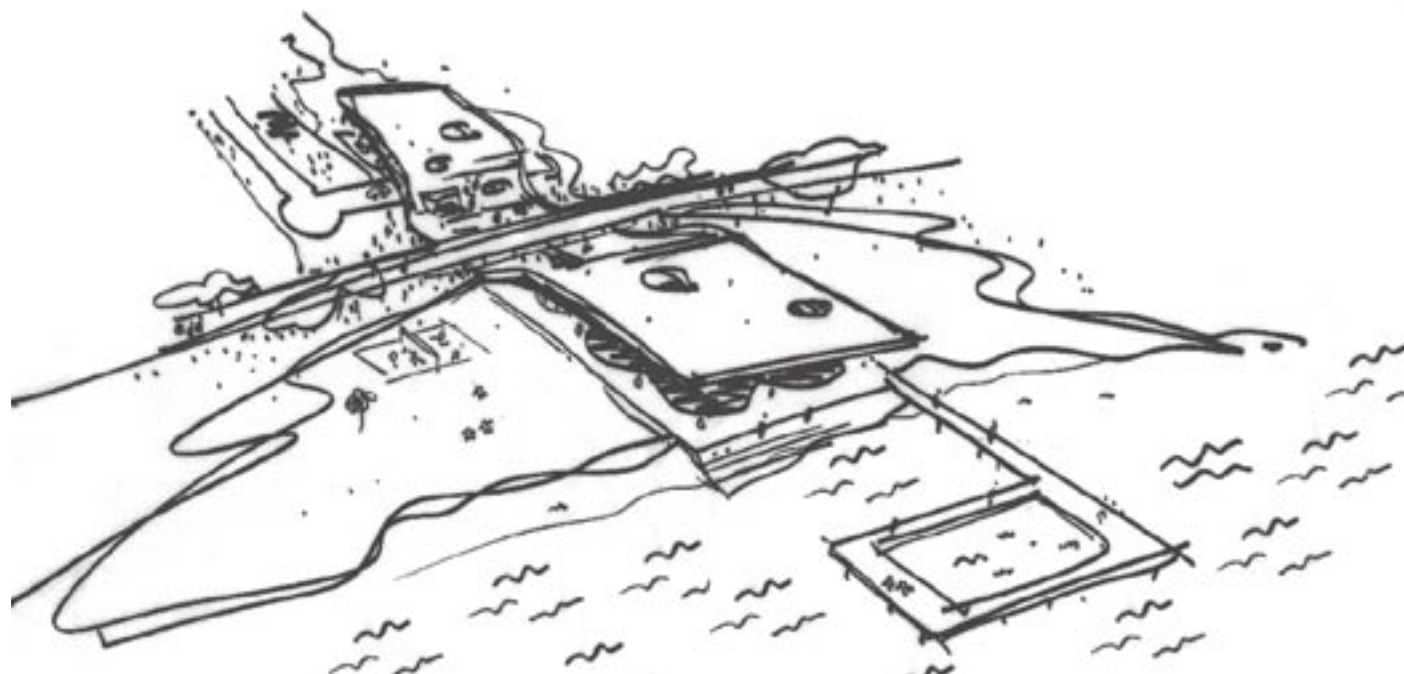
Reference - strandlandskab

VANDKULTURHUS

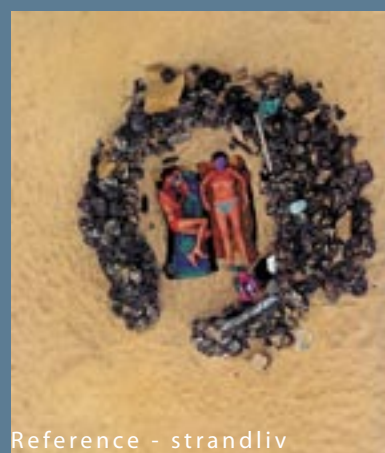
Der udlægges på strandgrunden et passende areal til et evt. kommende offentligt vandkulturhus. En placering med en enestående kontakt til både by og fjord.

Vandkulturhuset bør have en udformning og bearbejdning, der lever op til dets unikke funktion og placering.

I sammenhæng med vandkulturhuset kan etableres et lukket fjordbad, der med rent badevand sikrer badende et fristed også ved evt. algedannelse i fjorden.

Principskitse - vandkulturhus

Reference - strandliv

STRANDPARK

Strandparken udgør bl.a. sammen med Byparken og Kulturøen et af byens særlige steder og kræver derfor stor opmærksomhed i aplaneringen. Området undergår Designmanualens generelle stillingtagen og forholdsregler, men tåler en yderligere bearbejdning.

Særlige belysningsprincipper bør fremhæve og følge stedets karakteristika. Dette kan f.eks. udføres med skulpturelle elementer, der udnytter de åbne arealer og en belysningstype, der understreger sandets glød.

Området ryddes og renses for uønsket beplantning. Strandsand af god kvalitet fyldes på, hvor det er nødvendigt, så der opnås en god base for ophold og strandrelaterede aktiviteter som bl.a. beachvolley.

Overskudsjord kan, i et omfang, der ikke "stopper fjorden til", påfyldes et stykke ude i vandet og skabe en reel strandbred.

Et trædæk i et holdbart materiale som azobé giver alle adgang til og danner plateauer for ophold ved vandet.

Overgangen mellem strandpark og strandeng markeres af et mindre offentligt byggeri, en lille perle eksempelvis med funktion som klubhus, café, restaurant o.lign.

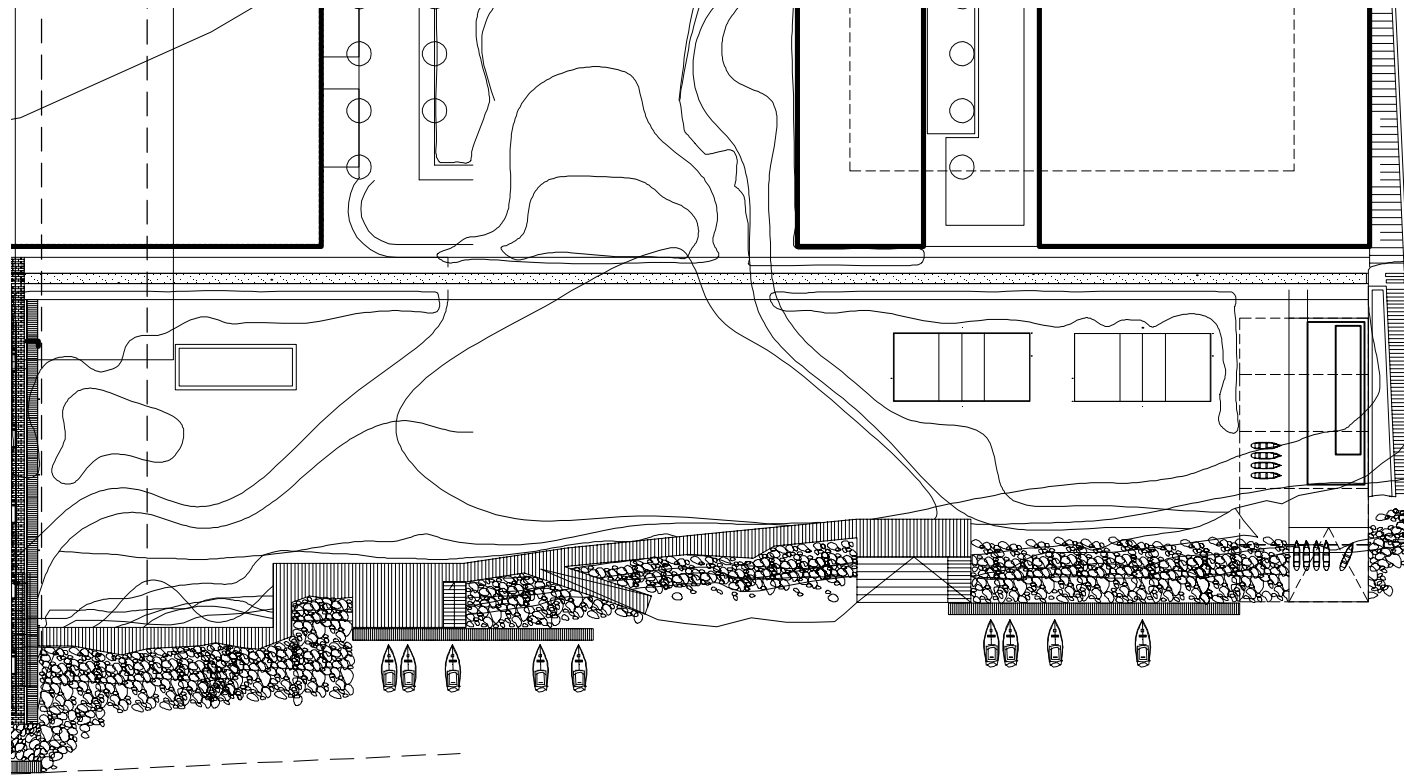
Referencer - unikt design til specifikt sted

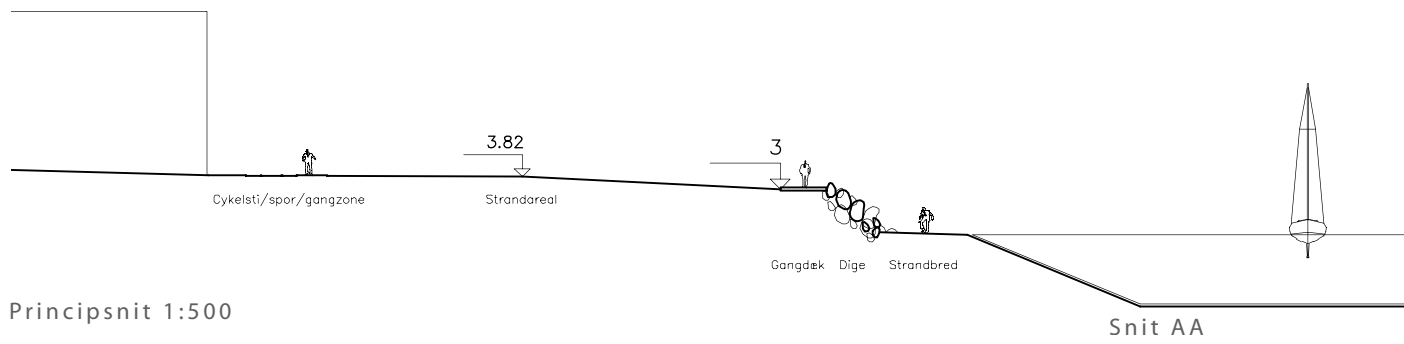
Reference - strandmiljø

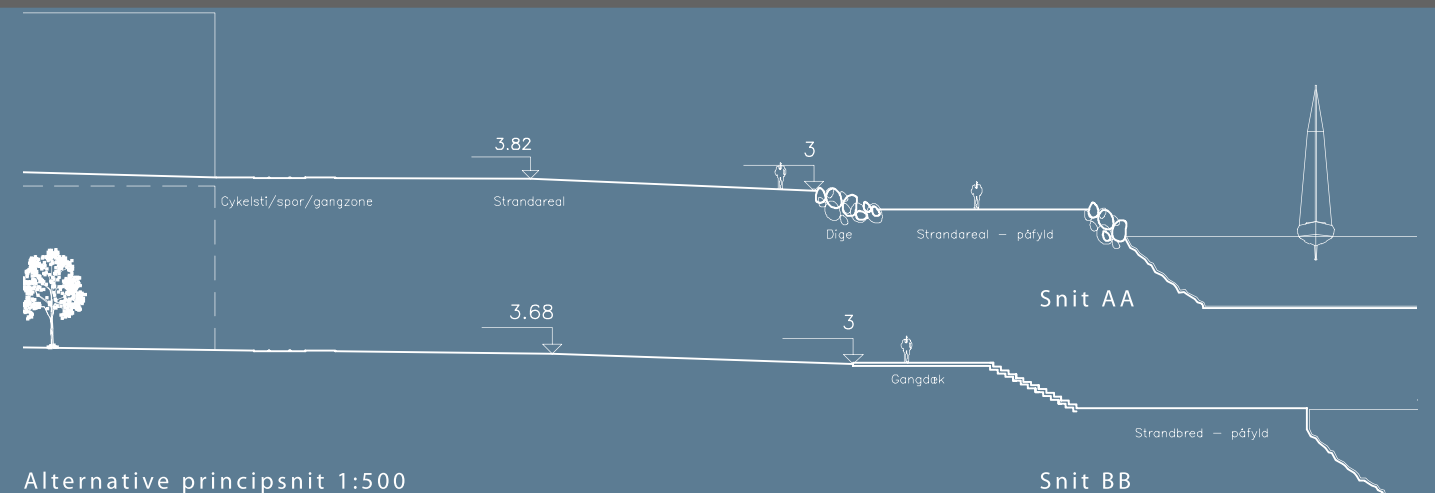
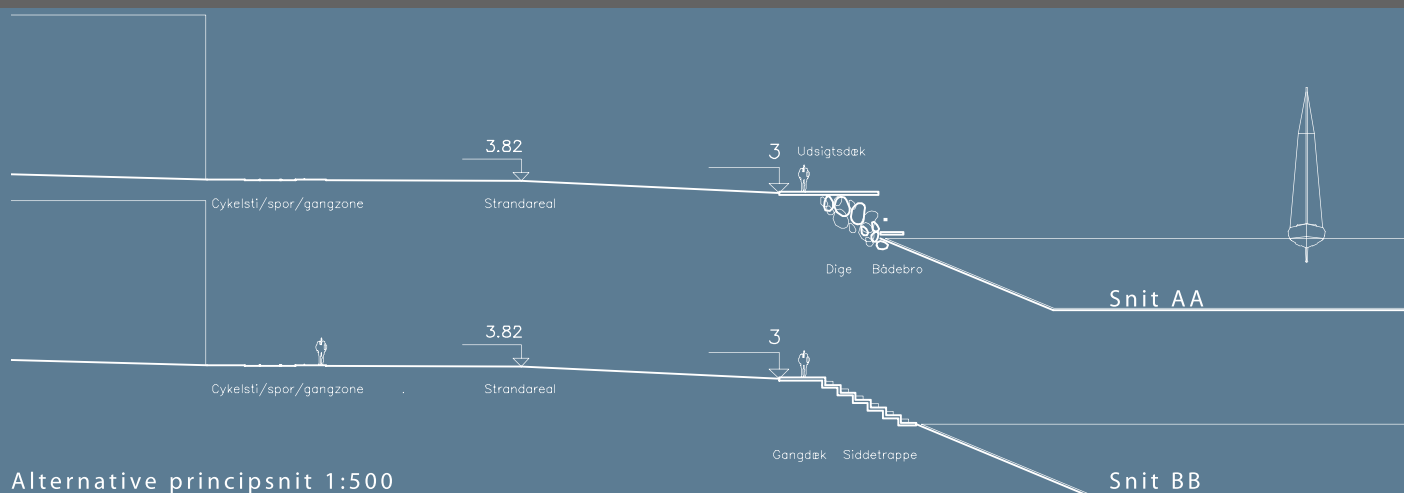
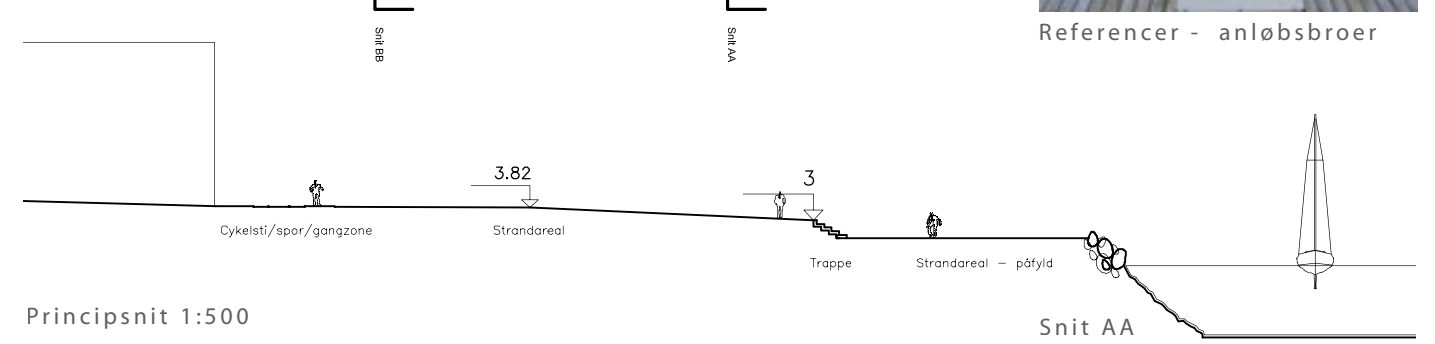
BY- OG HAVNERUM VANDKULTURHUS, STRANDPARK OG STRANDENG

Principplan - optagning af niveauspring mod vandet ved etablering af stensætning og trappeanlæg 1:1000

Principplan - optagning af niveauspring mod vandet ved etablering af stensætning, trappeanlæg og påfyldning samt neddrampning af strandbred 1:1000

BY- OG HAVNERUM VANDKULTURHUS, STRANDPARK OG STRANDENG

Reference - bøbåd

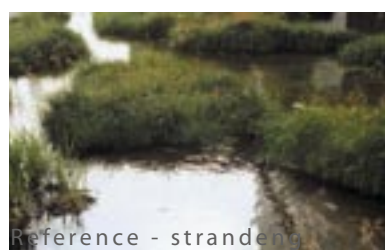
Reference - leg

Reference - landmark

Reference - ophold/udsigt

Reference - strandeng

BADEFORHOLD I HADERSLEV HAVN

I sæsonen 2005 vil blive iværksat en række biologiske prøver af vandkvaliteten i Haderslev Havn. Bakterieforholdene vil være det springende punkt ved en vurdering af mulige badeforhold.

En midlertidig vurdering tyder på favorable forhold, der gør det muligt at bade i havnen, dog med risiko for forekomst af blåalger sidst på sommeren, hvorved badning må ophøre.

BLÅ FLAG KRITERIERNE ÅR 2004

Blå Flag kampagnens kriterier er udarbejdet ud fra følgende 4 hovedområder:

- Vandkvalitet
- Miljøundervisning og information
- Drift, service og faciliteter
- Sikkerhed

Der arbejdes med obligatoriske og ideal kriterier. For at komme i betragtning skal samtlige obligatoriske kriterier kunne opfyldes. I bedømmelsen indgår endvidere opfyldelsen af flest mulige ideal kriterier.

Blå Flag sæsonen for strande er fra den 5. juni – 15. september (alternativt 1. september).

Flaget gives for en sæson af gangen og skal placeres inden for den del af strandområdet, der er godkendt til Blå Flag.

Yderligere information om Blå Flag Strande fås ved Fritluftsrådet.

STRANDENGEN

Fjordens strandensarealer strækker sig i et bredt bånd langs fjorden og fortsætter helt ind tæt på byen. Naturarealet øst for vandkulturcentret danner dermed overgang til det åbne land.

Området har tidligere været anvendt som oplagsplads og henligger i dag som et urørt naturområde/vådområde med selvgroet karakter. Strandengens udstrakte forløb med de vide udsigter udgør et værdifuldt landskabselement i det bynære landskab og er en vigtig del af byens rekreative tilbud.

Der ligger derfor en opgave i at løse hvordan området skal spille sammen med bystrukturen og hvordan potentialer for området kan udvikles i fremtiden, herunder at forbedre adgangsforhold og de rekreative muligheder.

Nye stier kombinerer den langsgående slyngede sti i forlængelse af banesporet med tværgående lokale forbindelser, der sammenkæder det nord for liggende boligområde med fjorden og den nye bydel.

De tværgående stier er uformelle stier med klippet græs eller grus og den langsgående slyngede sti udføres som asfalt. Det slyngede stiforløb markeres af en række lysporte, og med jævne mellemrum udlægges afgrænsede cirkulære rum eller kulturøer, som perler på snor i det ekstensive græs og sivlandskab. Rummenes ydre form tegnes af vægge i stål eller stengabioner.

Rummene kan hver i sær indeholde en særlig attraktion, aktivitet eller opholdsmulighed. De tænkes udformet som en landskabsskulptur med et stærkt visuelt udtryk, og vidt forskellige udformninger og materialer. Udformningen lægger op til en multifunktionel anvendelse, som ikke på forhånd er dikteret.

I "Himmelrummet" opleves himlen, solen og skyerne koncentreret og alt andet lukkes ude. I mørke kaster nedfældede spot eller lyskastere lysøjler mod himlen.

I "bakkeøen" rejser en græsklædt kegle sig midt i rummet. Det tætklippede grønne græstæppe vil markere sig tydeligt i forhold til den omkringliggende "vilde natur". Siddekanter eller plinte giver mulighed for ophold.

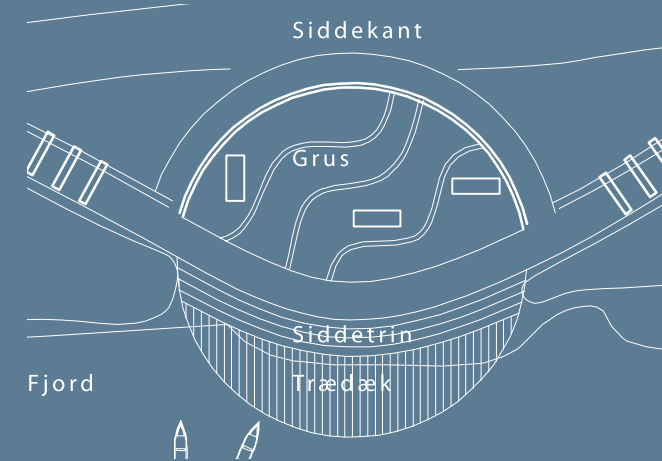
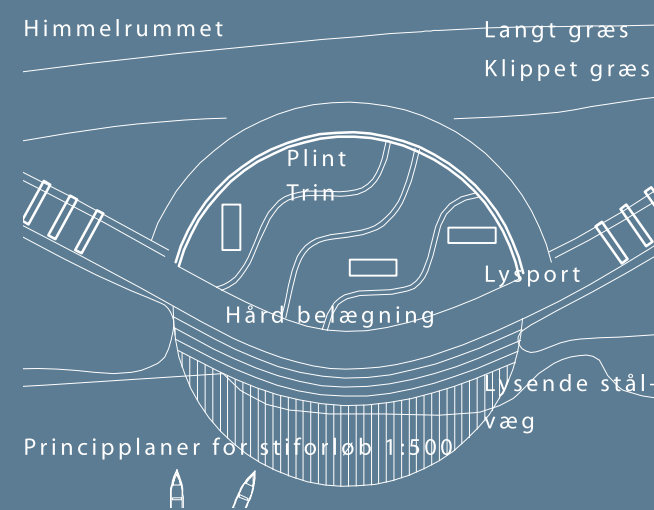
Ved fjordkanten hæver et trædæk sig over fjordens skiftende vandstand. En niveaudelt grusflade, opdelt af kraftige træsveller i niveau, skaber plads for aktiviteter ved vandkanten.

Reference - stiforløb

Reference - bøbåd

Designmanualen er
udarbejdet for Haderslev Kommune
primo 2005 af Arkitektfirmaet
C.F.Møller i samarbejde med Haderslev
Kommune

Designmanualen og
yderligere oplysninger findes på: www.haderslevhavn.dk.

- hæftet kan købes hos Haderslev
Kommune eller downloades på: www.haderslevhavn.dk

